

**A FOGLALKOZTATÁSI CÉLÚ
CIVIL SZERVEZETEK HELYZETÉNEK
ORSZÁGOS VIZSGÁLATA**
(a kutatási program zárójelentése)

Készült:

**A Nemzeti Civil Alapprogram
Civil Szolgáltató, Fejlesztő és Információs Kollégiuma
által kiírt NCA-CIV-05-E pályázati felhíváshoz**

2006. június

A FOGLALKOZTATÁSI CÉLÚ CIVIL SZERVEZETEK HELYZETÉNEK ORSZÁGOS VIZSÁLATA

A pályázatot készítette:

SZITI Szociális Egyesület

A pályázat keretében készült kutatási program résztvevői:

Szakmai tanácsadás:

Bocz János

Tervezés, módszertan, elemzés:

Dobossy Imre

Virágh Eszter

Dr. Vukovich Gabriella

Kutatásszervezés, feldolgozás:

Domokos Tamás

Mahler Balázs

Székesfehérvári Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda

2006. június

TARTALOM

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
Az idősoros másodelemzés főbb eredményei	4
A kérdőíves felmérés főbb eredményei	6
I. A PROGRAM CÉLKITŰZÉSEI ÉS MÓDSZEREI	8
I.1. A téma aktualitása	8
I.2. A kutatási program céljai, témakörei	11
I.3. A kutatási program elemei és módszerei	12
I.3.1. A foglalkoztatási célú civil szervezetek körének meghatározása	12
I.3.2. Statisztikai másodelemzés a foglalkoztatási célú civil szervezetek főbb jellemzőinek változásáról 1997-2004 között	14
I.3.3. Kérdőíves felmérés a foglalkoztatási célú civil szervezetek működéséről, eredményességéről, problémáikról	15
II. A FOGLALKOZTATÁSI CÉLÚ CIVIL SZERVEZETEK FŐBB JELLEMZŐI	16
II.1. A szervezetek száma	16
II.2. A szervezetek jogi formája	16
II.3. A szervezetek területi eloszlása	18
II.4. Humánerőforrás: alkalmazottak, önkéntes segítők és magánszemély tagok	23
II.5. A gazdálkodás forrásai, bevételek	26
II.6. A foglalkoztatási célú civil szervezetek által nyújtott támogatások	29
Táblamelléklet	31
III. KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS A FOGLALKOZTATÁSI CÉLÚ CIVIL SZERVEZETEK KÖRÉBEN	38
III.1. A felmérés mintája, a válaszadók köre	38
III.2. A válaszadó szervezetek tevékenységének jellemzése	39
III.2.1. A tevékenység NSZOR szerinti besorolása	39
III.2.2. A szervezetek fő tevékenységének jellemzői	41
III.2.3. A segítségnyújtás megnyilvánulásai	43
III.3. Időtényezők	44
III.3.1. Az alapítás időszaka	44
III.3.2. A működés stabilitása	46
III.4. Támogatások nyújtása	47
III.4.1. A szervezetek tevékenységének hatóköre	47
III.4.2. A támogatott célcsoportok	49
III.4.3. A támogatási igények kielégítése	53
III.5. A szervezetek humánerőforrása	58
III.5.1. Az alkalmazotti és önkéntes munkaerő létszámának alakulása	58
III.5.2. Az önkéntesek munkájának értékelése	62
III.5.3. A vezetőség	65
III.6. Kapcsolatok, együttműködések	66
III.6.1. Támogatók	66
III.6.2. Együttműködések	68
III.7. Infrastruktúra, működési feltételek	71
III.8. Gazdálkodás	73
III.8.1. Éves költségvetés	73
III.8.2. Pályázati bevételek	74
III.9. Az eredményesség, hatékonyság értékelése, változásai	76
III.9.1. A 2005-ös eredmények értékelése	76
III.9.2. A hatékonyság összetevői	77
III.9.3. Az eredményesség változásának megítélése	79
IV. POLICY: KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK	81
IRODALOM	84

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A foglalkozási célú non-profit szervezetek kutatásának különös aktualitást ad, hogy a foglalkoztatási helyzet az elmúlt évtized folyamán lényegében változatlan, a gazdasági növekedés ellenére nem bővült sem a gazdaságilag aktívak, sem a foglalkoztatottak aránya, viszont növekszik a munkanélküliség. A Nemzeti Foglalkoztatási Akcióterv külön is nevesíti a non-profit szervezeteket, amelyeknek fontos szerepet szán az Akciótervben megfogalmazott lépések megvalósításában.

A kutatási program részben meglévő adatbázisok másodelemzésével, részben egy új kutatással kívánja feltárni a munkaerőpiaci esélyegyenlőséget elősegítő civil szervezetek működését, belső struktúrájának időbeli változását, továbbá a társadalmi beágyazódásukat elősegítő és gátló tényezőket, hatékonyságuk összetevőit, eredményességük objektív és szubjektív mérőszámait.

A program 3 elemből épült föl:

- egy „módszertani szűrésből”, amelynek során kiemeltük a civil szervezetek regisztrált köréből a foglalkoztatási célú nonprofit szervezeteket;
- egy másodelemzésből: a célcsoport rendelkezésre álló, a változások mérésére alkalmas, 1997-2003. közötti idősoros elemzést lehetővé tevő adatállományain;
- egy új kérdőíves felmérésből a foglalkoztatási célú civil szervezetek teljes körének megcélzásával: működésük belső világáról, kapcsolatrendszerükről, társadalmi beágyazódásukat elősegítő és akadályozó tényezőkről, sajátos problémáikról.

Az összetett kutatási program révén olyan információkat kívánunk gyűjteni, amelyek támpontot nyújtanak a kormányzati tervezés számára is a civil kezdeményezések hatékonyságáról.

Az idősoros másodelemzés főbb eredményei

A Magyarországon működő civil szervezetek között valamivel **több mint 200** körül mozgott 1997. és 2003. között azok száma, amelyek tevékenységük céljaként a **foglalkoztatás** javítását jelölték meg.

A foglalkoztatási célú szervezetek többsége a **munkanélküliség** kezelését tűzte ki célul, és jelentős számban vannak közöttük a közhasznú foglalkoztatási szolgáltatást nyújtó szervezetek is. Néhány civil szervezet (2003-ban 18) szociális foglalkoztatást valósít meg, illetve ezt segíti elő. Kb. 40 szervezet a munkanélküliek, álláskeresők érdekvédelmét látja el.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek száma valamelyest **csökkent** 1997 és 2003 között.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek két leggyakoribb formája az **alapítvány** és az **egyesület**. Az alapítványok és az egyesületek száma azonban – a közhasznú társasági formában működő szervezetek térnyerése mellett – folyamatosan csökkent a vizsgált időszakban.

2003-ban a foglalkoztatási célú non-profit szervezetek 83 százaléka volt **közhasznú** vagy kiemelkedően közhasznú, illetve kérte ilyen bejegyzését. Mindössze 17 százalékot tesz ki azon szervezetek aránya ebben a körben, amelyek nem is kérték a közhasznúsági bejegyzést.

A szervezetek megyénkénti száma és a munkanélküliség, illetve a foglalkoztatottság megyénkénti szintje között nincs szoros összefüggés.

A foglalkoztatási célú civil szervezeteknek már 1997-ben is közel kétötöde **alkalmazottal** működött, és arányuk 2003-ra több mint 55 százalékra emelkedett. 1997 és 2003 között nemcsak az alkalmazottal rendelkező foglalkoztatási célú civil szervezetek száma és aránya, hanem alkalmazottaik száma is jelentősen nőtt.

A foglalkoztatási célú szervezetek az **önkéntes** segítők száma tekintetében kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint a civil szervezetek általában: az egy szervezetre jutó önkéntes segítők száma lényegesen alacsonyabb a foglalkoztatási célú szervezetekben.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek bevételei éves szinten 17,5 milliárd forintot tettek ki. Az állami támogatás súlya lényegesen nagyobb az ő bevételeik között, mint a többi civil szervezetében. A bevételi forrásokat részletesebben vizsgálva kiemelkedően legmagasabbat a központi alapból származó bevételek jelentik. A foglalkoztatási célú civil szervezetek által pályázatokon elnyert összegek 2,5-szeres növekedést mutattak 1997 és 2003 között.

1997-ben közel egymilliárd forintot, a bevételek egyötödét fordították magánszemélyeknek vagy szervezeteknek nyújtott pénzbeli támogatásra.

A kérdőíves felmérés főbb eredményei

A foglalkozási céllal megalakult civil intézmények közül a felmérés során átlagosan minden másodikat sikerült bevonni a válaszadásba: 132 sikeres interjú készült el.

A vizsgálatban részt vett nonprofitok igen stabilnak mondhatók. Szinte valamennyien folyamatosan működnek, és alig akad köztük olyan, amely a létrejötte után hosszabb időre megszakította volna tevékenységét.

A segítségnyújtás egy-egy civil szervezeten belül többféle formában zajlik, leggyakrabban azonban képzés formájában valósul meg. Sokaknál az állásközvetítés vagy a direkt foglalkoztatás jelenti a támogatást. A szolgáltatások jellemző módja a programszervezés és a lelki segítségnyújtás is, de csak az intézmények kis hányada ad közvetlen pénztámogatást ügyfeleinek.

A vizsgált civilek túlnyomó többsége magánszemélyeknek nyújt támogatást, akik között saját tagjaik is megtalálhatók. Kisebb részük valamilyen szervezet, intézmény számára végez szolgáltatást, s vannak, amelyek pl. kisebbségi csoportnak, családoknak, önkormányzatnak, szakmai csoportnak, illetve mindenkinek, aki eléri őket.

A foglalkoztatási céllal megalakult civil szervezetek többsége települési szinten látja el feladatát, kisebb hányaduk terjeszti ki tevékenységét egész megyei hatókörre vagy régiós szintre. Ennél szélesebb körben ritkán fejtik ki hatásukat.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek körében jellemzőbb az, hogy a támogatottak fordulnak hozzájuk segítségért, mint az, hogy a szervezetek keresik meg célcsoportjaikat. A leggyakoribb azonban az, hogy mindkét formában eljuttatják szolgáltatásaikat a rászorulókhöz.

A megkérdezettek többsége úgy ítélte meg, hogy tevékenységükre nagyobb az igény, mint amennyit tényleges ki is tudnak elégíteni.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek munkáját összességében átlagosan 55 fős stáb segíti, köztük kb. 28 fő rendszeres, 37 fő pedig alkalmi feladatokat lát el. A stáb összetétele és létszáma igen változó. A szervezetek többségénél stabil munkaerő-gazdálkodás mutatkozik: az elmúlt egy-másfél évben (2005. januárja óta) általában nem változott a fizetett alkalmazottak létszáma. Kisebb hányaduknál

növekedés következett be, s csak alig kellett csökkenteniük fizetett alkalmazottaik létszámát. Stabilitás volt tapasztalható az önkéntesek létszámát és a vezetés összetételét illetően is.

A szervezetek elsősorban a helyi önkormányzatokra és saját tagjaikra számíthatnak, de sokukat támogatják különböző kormányzati szervek, minisztériumok is. A nonprofit intézmények forrásai között jelentősnek mondhatók még az állampolgári személyi jövedelemadó felajánlások, továbbá más nevesített magánszemélyektől származó adományok. A civilek egy kisebb része kap támogatást más nonprofit szervezetektől, továbbá vállalatoktól, bankoktól éppúgy, mint költségvetési intézményektől. Ritkán jutnak hozzá külföldi, egyházi vagy politikai szervezetek támogatásaihoz.

A megkérdezett intézmények többsége közepesnek tartja működési feltételeit, vagyis a pótlandó hiányok mellett el tudja látni feladatait. Problémáik sorában szinte kivétel nélkül a megfelelő anyagi források hiányát nevezték meg a válaszadó nonprofitok vezetői. Pénzre, támogatásokra, biztos finanszírozásra, a működési költségek fedezésére lenne szükségük ahhoz, hogy eredményesebbek lehessenek.

A válaszra vállalkozók egy része úgy nyilatkozott, hogy nem volt semmilyen bevétele az elmúlt évben. A bevétellel rendelkezők átlagosan közel 13 millió forinttal gazdálkodtak, ami mögött igen nagy szórás mutatkozott.

A bevételeket gyakran pályázatok útján szerzik a civilek. Egy év alatt átlagosan 7-szer pályáztak támogatásra, és a pályázók túlnyomó többsége el is nyerte a támogatást, átlagosan majdnem minden második, közel 4 pályázat volt sikeres.

A megkeresett szervezetek összességében sikeresnek, eredményesnek tartják tevékenységüket. Többségük úgy nyilatkozott, hogy hatékonyságuk javult az elmúlt egy-másfél évben, és legtöbben úgy érzik, céljaikat meg tudták valósítani 2005-ben. Az eredményesség összetevői közül talán legmeghatározóbb a lakossággal, illetve az ellátottakkal való együttműködés volt.

I. A PROGRAM CÉLKITŰZÉSEI ÉS MÓDSZEREI

I.1. A téma aktualitása

Kutatási program a foglalkoztatási célú non-profit szervezetek alapításának, működésének, forrásainak, más non-profit szervezetekkel, önkormányzatokkal, állami szervezetekkel kialakított kapcsolatainak és az ebben rejlő szinergiáknak a vizsgálatára vállalkozott. A téma kutatásának különös **aktualitást** ad, hogy **a foglalkoztatási helyzet az elmúlt évtized folyamán lényegében változatlan**, a gazdasági növekedés ellenére nem bővült sem a gazdaságilag aktívak, sem a foglalkoztatottak aránya, viszont növekszik a munkanélküliség. A Nemzeti Foglalkoztatási Akcióterv külön is nevesíti a non-profit szervezeteket, amelyeknek fontos szerepet szán az Akciótervben megfogalmazott lépések megvalósításában.

A munkaerő-piac, a foglalkoztatottság alakulása nemcsak Magyarországon jelent súlyos társadalmi és gazdasági kihívást. Az **Európai Unió** a foglalkoztatottság bővülésében látja a szociális feszültségek oldásának és a gazdasági növekedés biztosításának legfontosabb zálogát. A munkaerő-piac jövőbeli alakulása szempontjából Európa-szerte, így Magyarországon is további kedvezőtlen adottság a **demográfiai öregedés**, amely szűkíti a munkaerő-piac kínálati oldalát, így a foglalkoztatás bővítése a fejlődés elkerülhetetlen feltétele. Az Európai Unió azt a célt tűzte maga elé, hogy **2010-re az EU legyen a világ legversenyképesebb, dinamikus, tudásalapú, fenntartható gazdasági fejlődésre képes és a társadalmi kohéziót elősegítő gazdasága**. Ennek a célkitűzésnek az egyik kulcseleme a foglalkoztatottság növelése. **Az EU Foglalkoztatási Irányelvei** megfogalmazták azokat az átfogó és egymást kiegészítő célokat, amelyek elősegítik a Lisszaboni Stratégia megvalósulását. Ezek:

- (i) teljes foglalkoztatottság,
- (ii) a munka termelékenységének és minőségének javítása, valamint
- (iii) a társadalmi kohézió és társadalmi integráltság elősegítése.

A 2000-ben, illetve 2001-ben Lisszabonban, illetve Stockholmban tartott **Európai Tanács találkozók** emellett konkrét foglalkoztatási célokat is megfogalmaztak 2010-re: az összes munkavállalási korúak 70 %-os, a nők 60 %-os, az idősebb munkavállalási korúak 50 %-os foglalkoztatottsági rátáját irányozták elő.

A tagállamoknak további szakpolitikai intézkedéseket kell tenniük a 2003-2006-os időszakban az EU Foglalkoztatási Irányelveknek megfelelően, és figyelembe kell venniük az egyes tagállamokra közölt ajánlásokat.

Magyarország foglalkoztatási, munkaerő-piaci helyzetében a problémák az EU egészéhez képest részben más jellegűek.

Hazánkban mind az aktivitási ráta, mind a **foglalkoztatási ráta** rendkívül alacsony, lényegesen alacsonyabb, mint az Unió régi tagállamaiban, de alatta marad a 25 tagú Unió átlagának is. A foglalkoztatottsági helyzet kiemelten rossz az alacsony képzettségűek, a nők, az idősebb munkavállalók és a romák körében.

Emellett a **magyar munkaerő egészségi állapota** uniós összehasonlításban nagyon rossz, és részben ezzel magyarázható az alacsony aktivitás.

A **munkanélküliségi ráta** ugyan alacsonyabb, mint az Uniós szintek, de ennek egyik oka éppen az, hogy a munkavállalási korúak közül is nagy tömegek vannak távol a munkaerő-piacról, így nem számítanak a munkanélküliek közé.

Különösen nagy gondot jelent a foglalkoztatás és a gazdasági növekedés szempontjából az **inaktívoknak** az a jelentős létszámú, 4–500 ezerre tehető rétege, akik nem nyugdíjasok, nem gyes, gyed vagy gyet miatt vannak távol a munkaerő-piacról, illetve nem tanulmányaik miatt inaktívak. Ennek a foglalkoztatási tartaléknak a mozgósítása mind a gazdasági növekedés, mind a szociális helyzet javítása, a szegénység visszaszorítása szempontjából fontos.

Az Európai Unió foglalkoztatáspolitikai elveivel és célkitűzéseivel összhangban a magyar kormány 2004. szeptemberében megfogalmazta **Magyarország foglalkoztatási, munkaerő-piaci célkitűzéseit**, majd 2004. októberében elfogadta a Nemzeti Foglalkoztatási Akciótervet.

A **Nemzeti Foglalkoztatási Akcióterv** a Kormány foglalkoztatáspolitikai céljait és intézkedéseit foglalja össze az Európai foglalkoztatási stratégiában meghatározott célok mentén. Az Akcióterv a foglalkoztatás javítására a következő lépéseket fogalmazza meg:

1. Aktív és preventív intézkedések a munkanélküliek számára;
2. Munkahelyteremtés és vállalkozás;
3. Felkészülés a változásokra, az alkalmazkodóképesség és a munkaerő-piaci mobilitás elősegítése;
4. A humán tőke fejlesztése az egész életen át tartó tanulás támogatása;
5. Munkaerő-kínálat és az idősebb munkavállalók aktivitásának elősegítése;
6. Nők és férfiak esélyegyenlősége;
7. A munkaerő-piaci integráció elősegítése és küzdelem a munkaerőpiacon hátrányos helyzetben lévő emberek diszkriminációja ellen;
8. A munka kifizetődővé és vonzóvá tétele;
9. A be nem jelentett munkavégzés átalakítása bejelentett munkává;
10. A regionális munkaerő-piaci különbségek csökkentése.

Az Akcióterv végrehajtásának legfontosabb szervezetei az Állami Foglalkoztatási Szolgálat központi, megyei és helyi intézményei. Ezenkívül **az Akcióterv külön nevesítve is fontos szerepet szán a civil szférának.**

A civil szervezetek már ma is fontos szerepet játszanak a hátrányos helyzetű csoportok – a legalacsonyabb iskolai végzettségűek, a tartósan munkanélküliek, a tartós betegség vagy fogyatékosság miatt inaktívak vagy munkanélküliek, a nők, különösen a kisgyermekes édesanyák, az idősebb munkavállalási korúak, a romák – munkaerő-piaci integrálásának támogatásában.

Tevékenységük megjelenik az integrációt elősegítő oktatás, képzés, lebonyolításában, az aktív munkaerő-piaci politika egyes elemeinek működtetésében, az életfogytig tartó tanulás intézményi háttérének biztosításában, a munkaerő-piaci mobilitás elősegítésében, a foglalkoztatás növelését támogató családi, háztartási, gyermekellátási szolgáltatások stb. nyújtásában, valamint a támogatott foglalkoztatás különböző formáinak megvalósításában.

Az 1990-es évtized közepe óta a **munkaügyi kormányzat** és az **OFA**, az utóbbi években pedig ezek mellett az **Európai Szociális Alap** Magyarországi kht. által a **munkaerő-piaci (re)integráció elősegítésére kiírt pályázatokban**

kulcsszerepe van a foglalkoztatási célú non-profit szervezeteknek, amelyek vagy önállóan, vagy önkormányzatokkal, önkormányzati társulásokkal együtt pályáz(hat)nak a feladatok ellátására. Egy évtized alatt több ezer pályázatban vettek részt.

Az idők folyamán változtak a munkaerő-piaci integráció eszközrendszerére vonatkozó szakmai és kormányzati elképzelések, a hagyományos támogatott közmunka biztosításától az oktatást, képzést, munkaerő-piaci alkalmasságot és az elsődleges munkaerőpiacra kerülést és benmaradást integrált módon támogató megközelítésig.

A programok egyre komplexebbek lettek, ennek megfelelően egyre több szervezet együttműködésére és összehangolt tevékenységére van szükség a feladatok megoldásához. A non-profit szervezeteknek rugalmasan kellett alkalmazkodniuk ezekhez a változó körülményekhez. Ugyanakkor a szervezetek forrásai, bevételei is jelentősen megnöttek, így a foglalkoztatási helyzet javítására egyre nagyobb összegeket tudnak felhasználni. Talán a civil szervezetek tevékenysége is hozzájárult ahhoz, hogy az általunk vizsgált időszak nagyobbik részében, egészen 2002-ig csökkent a munkanélküliség és bővült a foglalkoztatottság.

I.2. A kutatási program céljai, témakörei

Kutatási programunkban – részben a foglalkoztatás elősegítésének kérdésére fókuszálva, részben a civil szervezetek problematikáját felkarolva – arra kerestünk választ, hogy

- a civil szervezetek mennyire felkészültek a foglalkoztatás elősegítésére, a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű emberek pozíciójának javítására,
- eddig milyen eredményeket értek el a munkaerő-piaci integráció, a képzés, a munkaerő-piaci érvényesülés elősegítésében,
- hogyan tudtak a gyors változásokhoz alkalmazkodni,

- milyen nehézségeket okoz, és milyen előnyökkel jár a pályázati rendszer a civil szervezetek számára,
- milyen tényezők segítik, és melyek akadályozzák a foglalkozási célú non-profit szervezetek hatékony működését,
- honnan és mekkora forrásokra számíthatnak ezek a civilek,
- milyen együttműködést építettek ki a non-profit szervezetek a foglalkoztatás bővítéséért felelős állami, önkormányzati szervezetekkel, az elsődleges munkaerő-piac munkáltatóival, valamint a célcsoportok szervezeteivel és tagjaival, és hogyan változtak az együttműködés formái, minősége, hatékonysága,
- összességében tehát arra, hogy **milyen potenciállal bírnak** e szervezetek.

I.3. A kutatási program elemei és módszerei

A megjelölt célok eléréséhez **3 elemből álló kutatási programot** terveztünk:

1.3.1. A foglalkoztatási célú civil szervezetek körének meghatározása

Egy „**módszertani szűréssel**” meghatároztuk a munkaerő-piaci kirekesztődés elleni küzdelem kategóriáit, hogy az ezekbe tartozó szervezetek alkossák majd a további kutatási programelemek bázis-sokaságát. A kategóriák definiálásához a KSH besorolásait használtuk. A KSH **Nonprofit Szervezetek Országos Regiszterében** 18-féle tevékenységi főcsoportba sorolja a civil szervezeteket, és ehhez a következő módszertani megjegyzést fűzi: *„A nonprofit szervezetek tevékenységcsoportok szerinti besorolása a nemzetközi gyakorlatban használatos osztályozási rendszer (International Classification of Nonprofit Organization) adaptálásával készült. Ennek alapján a szervezeteket főtevékenységük alapján 18 főcsoportba, 62 csoportba, illetve 195 alcsoportba soroltuk (Nonprofit Szervezetek Osztályozási Rendszere – NSzOR). A Központi Statisztikai Hivatal számítógépes nyilvántartást (NPREG) vezet az önálló jogi személyként bejegyzett nonprofit szervezetekről. Ebben valamennyi szervezet neve, címe, tevékenységi kódja, képviselőjének neve és címe szerepel. A nyilvántartást az évenkénti kérdőíves adatfelvétel visszaérkezett bizonylatainak segítségével, valamint az újonnan bejegyzett szervezetek hivatalos bírósági*

nyilvántartásából (OITH), valamint más regiszterekből (GSZR) származó adatainak felhasználásával rendszeresen aktualizáltuk és átvezettük a szervezetek megszűnésével, illetve szünetelésével kapcsolatos információkat.” (in: Nonprofit szervezetek Magyarországon. Módszertan. KSH, 2003.)

Az utolsó publikált regiszterben, 2003-ban az **NSZOR** a **18 fajta tevékenység-főcsoportban 61 244 civil szervezetet** regisztrált, az alábbi megoszlásban:

A civil szféra tevékenységi főcsoportjai az NSZOR-ben (KSH)

Főcsoportok:	Szervezetek száma (db) 2003-ban	Aránya az összes nonprofiton belül (%)
1. KULTÚRA	6382	10,4
2. VALLÁSSAL KAPCSOLATOS TEVÉKENYSÉGEK	1549	2,5
3. SPORT	7374	12
4. SZABADIDŐ, HOBBI	9607	15,7
5. OKTATÁS	8188	13,4
6. KUTATÁS	1265	2,1
7. EGÉSZSÉGÜGY	2708	4,4
8. SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	5088	8,3
9. POLGÁRVÉDELEM, TÚZOLTÁS	901	1,5
10.KÖRNYEZETVÉDELEM	1404	2,3
11.TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS, LAKÁSÜGY	3544	5,8
12.GAZDASÁGFEJLESZTÉS, MUNKAÜGY	1273	2,1
13.JOGVÉDELEM	839	1,4
14.KÖZBIZTONSÁG VÉDELME	1883	3,1
15.TÖBBCÉLÚ ADOMÁNYOSZTÁS, NONPROFIT SZÖVETSÉGEK	798	1,3
16.NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK	857	1,4
17.SZAKMAI, GAZDASÁGI ÉRDEKKÉPVISELET	4481	7,3
18.POLITIKA	564	0,9
19.ISMERETLEN	2539	4,1
Összesen:	61244	100,0

A fenti nemzetközi sztenderdek alapján a „**12. Gazdaságfejlesztés, munkaügy**” címszó alatt szerepelnek azok a tevékenységek, amelyek a foglalkoztatás, munka területén fejtik ki hatásukat. Végül is a nemzetközi ajánlásokat figyelembe véve **foglalkoztatás célú szervezetnek** azokat tekintettük, amelyek a szociális foglalkoztatás, a munkanélküliség kezelése, a munkanélküliek, álláskereső szervezetek, valamint a közhasznú foglalkoztatási tevékenység címszó alatt

szerepeltek. Összesen 254 intézményt tudunk e kritériumok alapján kiválasztani: az így leválogatott szervezetek alkották a kérdőíves **felmérés mintakeretét**, az alábbi megoszlásban:

A kutatási program mintakerete

Foglalkoztatási célú civil szervezetek NSZOR-besorolási csoportja	Szervezetek száma	Arányuk (%)
1. Szociális foglalkoztatás	18	7,1
2. Munkanélküliség kezelése	124	48,8
3. Munkanélküliek, álláskeresők szervezetei	39	15,4
4. Közhasznú foglalkoztatási tevékenység (Kht.)	73	28,7
Összesen	254	100,0

1.3.2. Statisztikai másodelemzés a foglalkoztatási célú civil szervezetek főbb jellemzőinek változásáról 1997-2004 között

A civil szféra és ezen belül a foglalkoztatás elősegítésére létrejött szervezetek általános jellemzőinek feltárására és működésük időbeli változásainak kimutatására elsőként egy **statisztikai másodelemzést** végeztünk az 1997 és 2004. év között az ország egész területén működött ilyen típusú szervezetekről. A jellegzetes tendenciákat, összefüggéseket a rendelkezésre álló KSH-s adatok legfontosabb mutatói (pl. bevételi források, kiadások összege, alkalmazottak száma stb.) mentén rajzoltuk meg. A másodelemzés célja az érintett NGO-kör változásainak feltárása, stabilitásuk-instabilitásuk kimutatása, a struktúrában bekövetkezett elmozdulásokat befolyásoló tényezők kimutatása volt. Az elemzést eredetileg panel jelleggel kívántuk elvégezni, ahol az 1997-ben alakult szervezetek alkották volna az elemzés bázis-sokaságát. Az eltelt 7 év alatt azonban olyan nagy mértékű volt a szervezetek belső összetételének változása (megszűnések, megalakulások következtében), hogy ha kizárólag a kezdeti minta nyomon követéséhez ragaszkodtunk volna, akkor rendkívüli mértékben leszűkült volna az elemszám. (Egy ilyen jellegű vizsgálatot azonban továbbra is célszerűnek tartunk elvégezni a teljes civil szféra vonatkozásában.) Ezért inkább országos, keresztmetszeti adatokra támaszkodva végeztük el az idősíki elemzést, és ilyen módon a teljes, az adott évben éppen aktuális civil szervezetek adataiból kiindulva értékeltük a változások irányát, mértékét, jellegzetességeit.

1.3.3. Kérdőíves felmérés a foglalkoztatási célú civil szervezetek működéséről, eredményességéről, problémáikról

A leválogatott foglalkoztatási célú civil szervezetek körében **kérdőíves felmérést** hajtottunk végre azzal a céllal, hogy mélyebben megismerhessük működésük belső világát, jelenlegi társadalmi beágyazódásuk mértékét, az ezt elősegítő és akadályozó tényezőket, sajátos problémáikat és ezek megoldásának javasolt lehetőségeit. A sztenderdizált kérdőív alapú telefonos interjúkat call-center segítségével bonyolítottuk le, végül is összesen 132 szervezet közreműködésével. (a kérdőívet lásd a Mellékletben). A minta csökkenését alapvetően az érintett szervezetekről rendelkezésre álló információk hiányosságai (név, cím, elérhetőségek és ezek változásai) okozták, igen ritkán fordult elő tudatos válasz-megtagadás. A megkeresések tényét az interjú készítés közben is ellenőrizni tudtuk. A begyűjtött adatokat érvényesítettük, majd számítógépes feldolgozás után elemeztük. Az összefüggéseket alapvetően a foglalkoztatási célú civil szervezetek fent jelzett 4 fő kategóriája mentén végeztük el.

II. A FOGLALKOZTATÁSI CÉLÚ CIVIL SZERVEZETEK FŐBB JELLEMZŐI

(másodelemzés a KSH non-profit szervezetekről szóló adatgyűjtéseiből, 1997-2004 között)

II.1. A szervezetek száma

A Magyarországon működő civil szervezetek közül meglepően kevés jelölte meg tevékenysége céljaként a foglalkoztatás javítását. Számuk 200 körül van (1997-ben 215 volt, 2000-ben 197, 2003-ban 201).

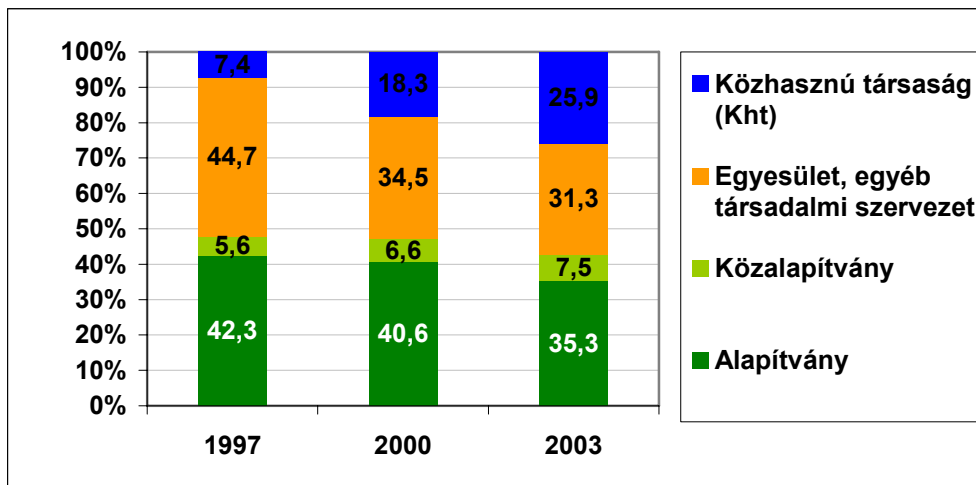
A foglalkoztatási célú szervezetek többsége a munkanélküliség kezelését tűzte ki célul és jelentős számban vannak közöttük a közhasznú foglalkoztatási szolgáltatást nyújtó szervezetek is. Néhány civil szervezet (2003-ban 18) szociális foglalkoztatást valósít meg, illetve ezt segíti elő. Kb. 40 szervezet a munkanélküliek, álláskeresők érdekvédelmét látja el.

A civil szervezetek száma összességében növekedett 1997 és 2003 között, ezen belül azonban a foglalkoztatási célú civil szervezetek száma valamelyest csökkent.

II.2. A szervezetek jogi formája

A foglalkoztatási célú civil szervezetek két leggyakoribb formája az alapítvány és az egyesület. A szervezetek között szerepelnek a foglalkoztatási célú nagy közalapítványok is, mint az OFA. 2003-ban 15 foglalkoztatási célú közalapítvány működött.

A foglalkoztatási célú non-profit szervezetek megoszlása jogi forma szerint, 1997-2003

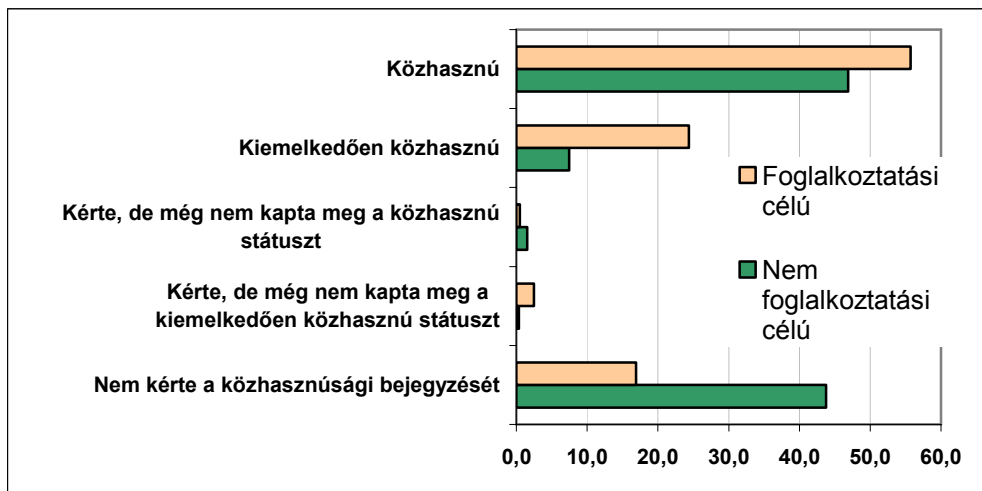

Az alapítványok és az egyesületek száma – a közhasznú társasági formában működő szervezetek térszerése mellett – folyamatosan csökkent a vizsgált időszakban. 2003-ban már közel 60 foglalkoztatási célú kht. működött. A közhasznú társaságok száma általában is jelentősen megnőtt, ezen belül azonban a foglalkoztatási célú szervezetek között az átlagosnál lényegesen jobban emelkedett a számuk: 1997 és 2003 között több mint háromszorosára nőtt. Ez az is jelenti, hogy a foglalkoztatási célú civil szervezetek tevékenységében nőtt az állam szerepe, hiszen nemcsak a közalapítványok, hanem a kht-k alapításában és működésében is döntő az állami szerepvállalás.

A szervezetek közhasznúsági státusza tekintetében azt látjuk, hogy 2003-ban a foglalkoztatási célú non-profit szervezetek 83 százaléka közhasznú vagy kiemelkedően közhasznú vagy kérte ilyen bejegyzését, mindössze 17 százalékot tesz ki azon szervezetek aránya ebben a körben, amelyek nem is kérték a közhasznúsági bejegyzést.

A nem foglalkoztatási célú non-profit szervezeteknek csak 56 százaléka közhasznú vagy kiemelten közhasznú, vagy kérte ilyen bejegyzését, és 44 %-a nem is kérte.

A non-profit szervezetek megoszlása közhasznúsági státusz szerint, 2003

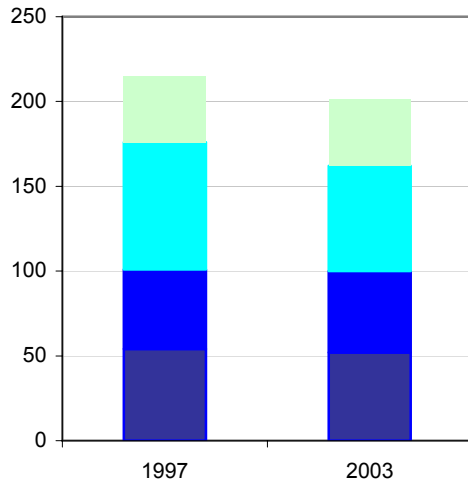
II.3. A szervezetek területi eloszlása

A foglalkoztatási célú civil szervezetek száma Budapesten és a megyeszékhelyeken, valamint a községekben alig változott, ezzel szemben a többi városban csökkent. Érdekes, hogy éppen ez a településtípus az, amelyben a többi civil szervezet száma jelentősen megnőtt ugyanebben az időszakban.

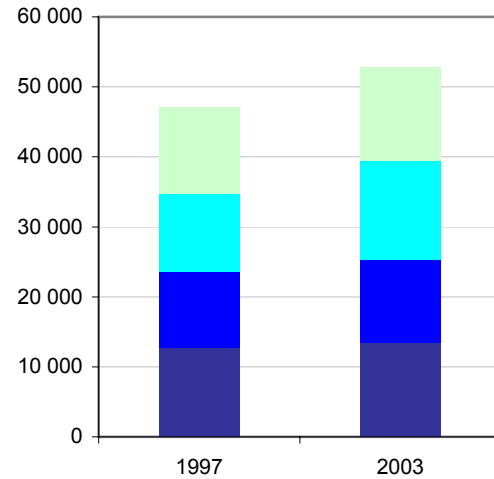
A szervezetek számának településtípusonként eltérő változása átstrukturálta a szervezetek településtípusok szerinti megoszlását is.

**A foglalkoztatási célú és a nem foglalkoztatási célú
non-profit szervezetek számának alakulása településtípusok szerint, 1997 és 2003**

Foglalkoztatási célú

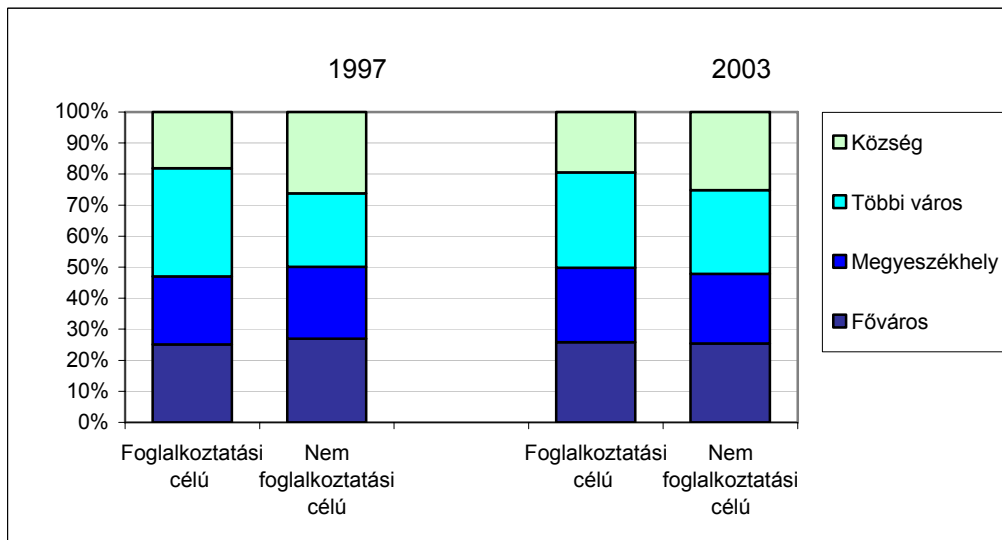

Nem foglalkoztatási célú

Budapest Megyeszékhelyek Egyéb városok Községek

**A foglalkoztatási célú és a nem foglalkoztatási célú
non-profit szervezetek megoszlása településtípusok szerint, 1997 és 2003**

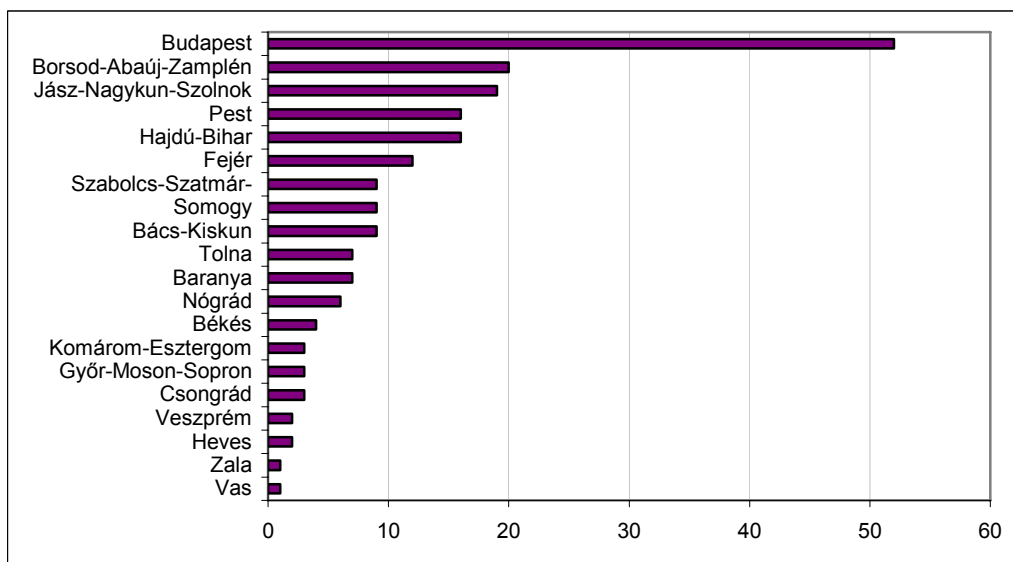

Bár 1997 és 2003 között valamelyest nőtt a községekben működő foglalkoztatási célú civil szervezetek aránya, még mindig alacsonyabb, mint a civil szervezeteké általában.

A Budapesten és a megyeszékhelyeken működő foglalkoztatási célú civil szervezetek aránya lényegében azonos a többi civil szervezetével, míg a foglalkoztatási célú szervezetek közül magasabb a többi városban működő szervezet, mint a civil szervezetekre általában jellemző arány.

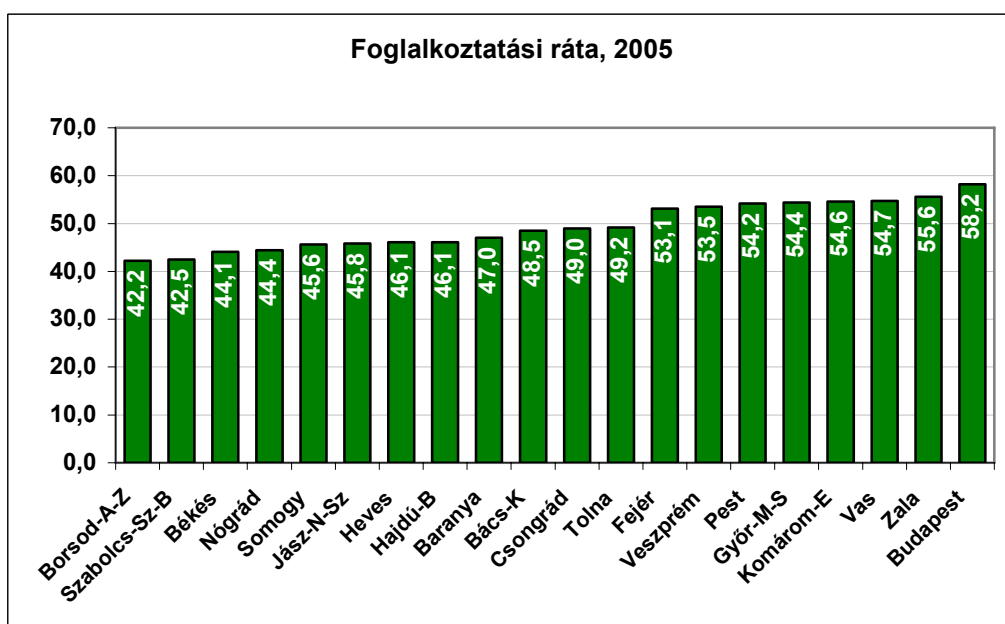
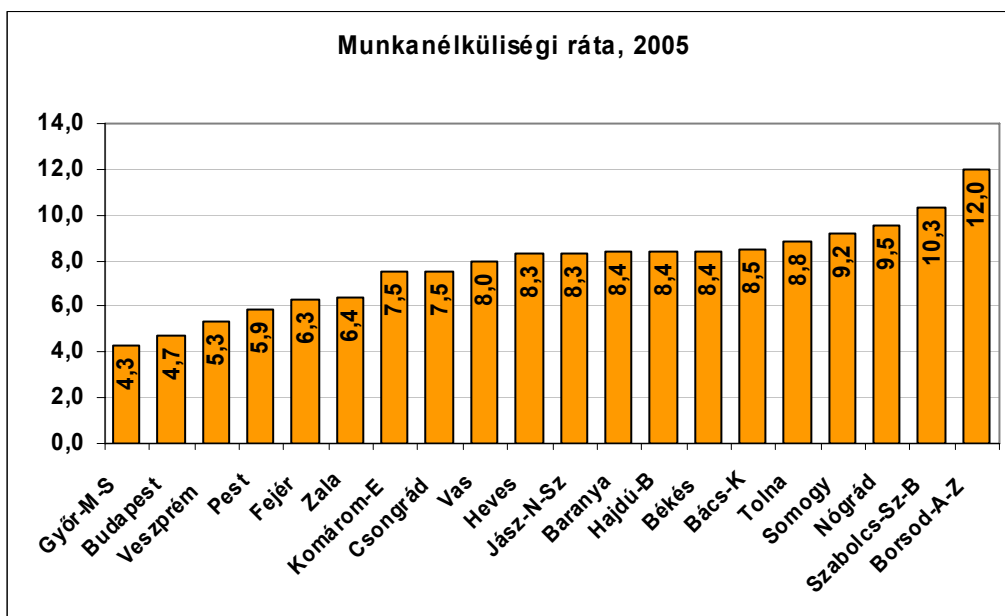
A vizsgált szervezetek kiugróan nagy számban működnek Budapesten. A megyék között Borsod-Abaúj-Zemplén és Jász-Nagykun-Szolnok megyében a legnagyobb a foglalkoztatási célú civil szervezetek száma, amely azonban e két megyében sem éri el a Budapesti szám felét. Vas megyében és Zala megyében mindössze 1-1 foglalkoztatási célú civil szervezet működött 2003-ban.

A foglalkoztatási célú non-profit szervezetek száma megyénként, 2003

Érthető a szervezetek nagy száma Budapesten, hiszen az országos hatókörű szervezetek többsége is nyilván Budapesten működik. A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei magas munkanélküliség és alacsony foglalkoztatottság magyarázza a szervezetek nagy számát e megyében.

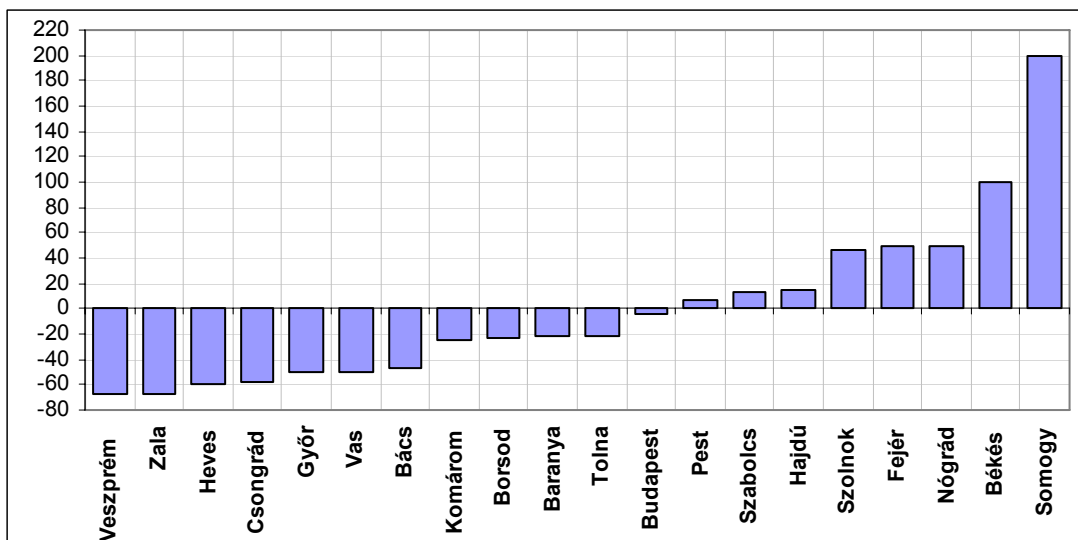
A szervezetek megyénkénti száma és a munkanélküliség, illetve a foglalkoztatottság megyénkénti mértéke között nincs szoros összefüggés.

A megyék szervezetek száma szerinti rangsora azonban nem tükrözi a megyék munkanélküliségi ráta vagy a foglalkoztatási ráta szerinti rangsorát.

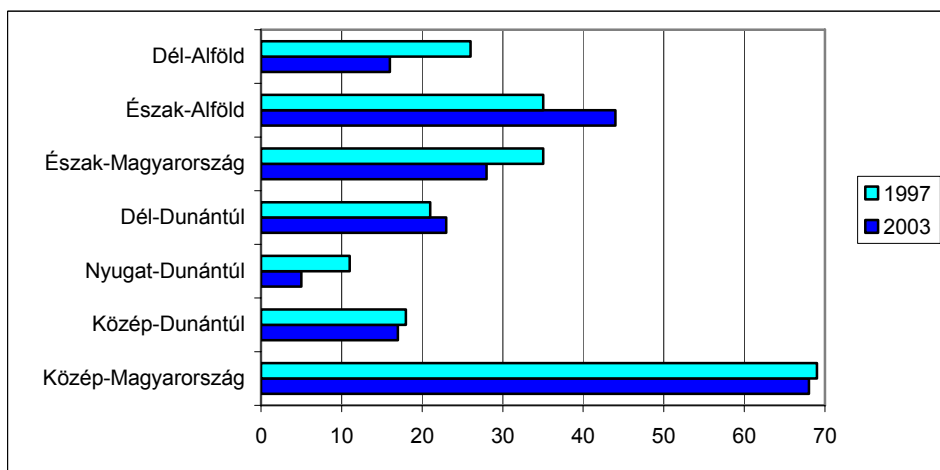
A szervezetek száma Budapesten lényegében változatlan maradt 1997 és 2003 között, 11 megyében csökkent, ezzel szemben kiugróan nagy volt a növekedés Somogy megyében, ahol háromszoros növekedést látunk.

Változás a foglalkoztatási célú non-profit szervezetek számában megyénként, 1997 és 2003 között (%)

Régióként nézve is változatos képet kapunk, a foglalkoztatási célú civil szervezetek száma 19979 és 2003 között a közép-magyarországi régióban lényegében változatlan, a dél-alföldi, az észak-magyarországi és a nyugat-dunántúli régióban csökkent, míg az észak-alföldi és a dél-dunántúli régióban emelkedett.

A foglalkoztatási célú non-profit szervezetek számának változása régióként 1997 és 2003 között

II.4. Humánerőforrás: alkalmazottak, önkéntes segítők és magánszemély tagok

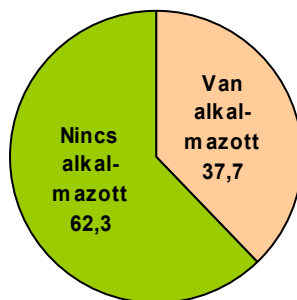
A civil szervezetek hagyományosan kevés alkalmazott és sok önkéntes segítők közreműködésével tevékenykednek. A szervezetek tevékenységének jellege azonban nagyban befolyásolja azt, hogy inkább alkalmazottakkal, vagy inkább önkéntes segítőkkel oldják meg feladataikat.

A civil szervezetek erejét, egyes esetekben professzionalizmusát mutatja, hogy vannak-e alkalmazottaik, illetve hány alkalmazottat tudnak foglalkoztatni.

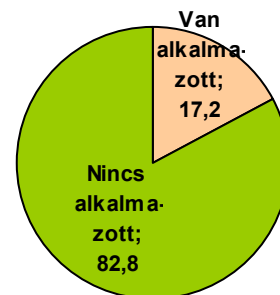
Összességében azt látjuk, hogy a civil szervezetek túlnyomó többsége (2003-ban 86 százaléka) alkalmazott nélkül működik, vagyis tevékenységét kizárólag önkéntes segítők közreműködésével végzi. Ezzel szemben a foglalkoztatási célú civil szervezeteknek már 1997-ben is közel két ötöde (38 százaléka) alkalmazottal működött, és arányuk 2003-ra több mint 55 százalékra emelkedett.

Non-profit szervezetek megoszlása alkalmazottak léte vagy nem léte szerint, 1997 és 2003

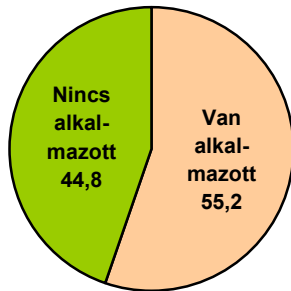
Foglalkoztatási célú, 1997

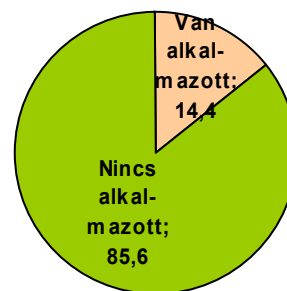
Nem foglalkoztatási célú, 1997

Foglalkoztatási célú, 2003

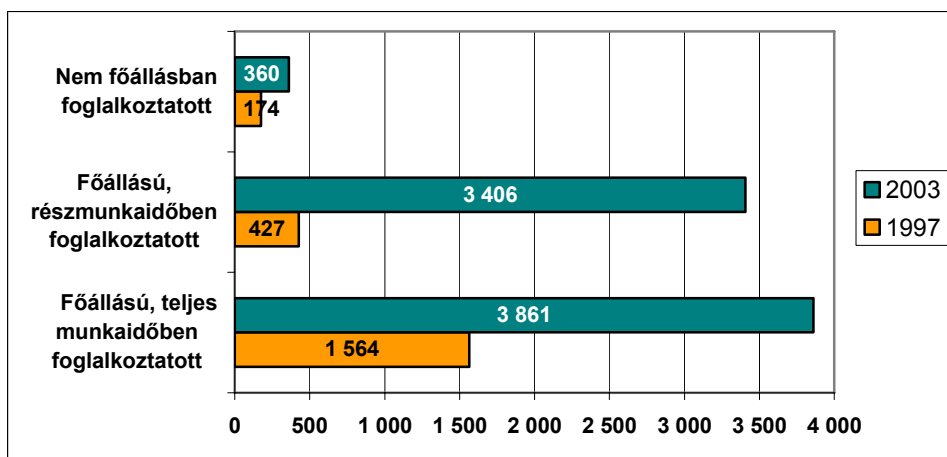
Nem foglalkoztatási célú, 2003

A változás oka a szervezetek jogi forma szerinti összetételének alakulásában keresendő: a foglalkoztatási célú szervezetek között az egyesületi formában működő szervezetek száma csökkent, viszont a közhasznú társaságként működő szervezetek száma jelentősen nőtt, a nagyobb alapítványok, a közalapítványok és a közhasznú társaságok pedig jellemzően több alkalmazottat is foglalkoztatnak.

1997 és 2003 között nemcsak az alkalmazottal rendelkező foglalkoztatási célú civil szervezetek száma és aránya, hanem alkalmazottaik száma is jelentősen nőtt.

**A foglalkoztatottak száma
a foglalkoztatási célú non-profit szervezetekben, 1997, 2003**

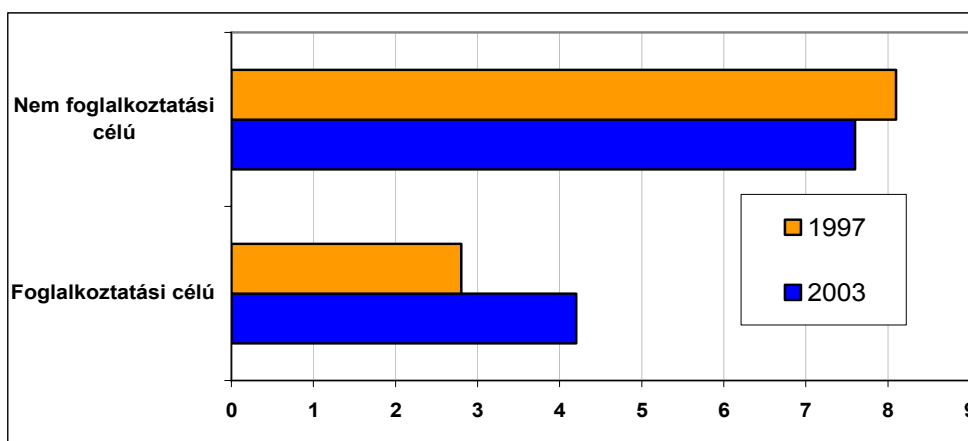
A teljes munkaidőben foglalkoztatott főállású alkalmazottak száma két és félszeresére nőtt, a részmunkaidőben foglalkoztatott főállású alkalmazottaké pedig nyolcszorosára. A nem főállásban foglalkoztatottak száma is megduplázódott a

vizsgált időszakban, igaz számuk még így sem számottevő.

Az önkéntesek tevékenysége nagyon jelentős a civil szervezetekben. 2003-ban összesen közel 400 ezer önkéntes támogatta a civil szervezetek munkáját.

A foglalkoztatási célú szervezetek az önkéntes segítők száma tekintetében kedvezőtlenebb helyzetben vannak, mint a civil szervezetek általában: az egy szervezetre jutó önkéntes segítők száma lényegesen alacsonyabb a foglalkoztatási célú szervezetekben. Ez nyilván a foglalkoztatási célú szervezetek tevékenységének jellegével magyarázható. E szervezetek tevékenységében ugyanis nagy súlyt képviselnek a speciális és professzionális mozzanatok, amelyeket inkább fizetett alkalmazottakkal tudnak megoldani – ezt tükrözi az alkalmazottak átlagot meghaladó száma is.

Egy szervezetre jutó önkéntes segítők átlagos száma

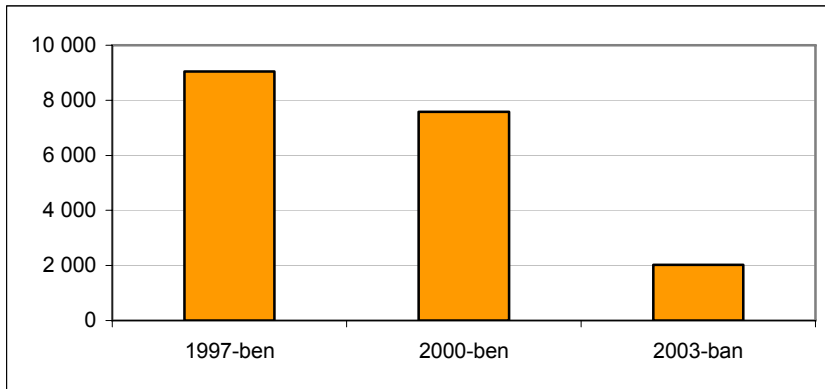

Az önkéntes segítők száma mindemellett nőtt a foglalkoztatási célú szervezetekben a vizsgált időszakban, míg a nem foglalkoztatási célú szervezetekben kismértékű csökkenés volt tapasztalható.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek tevékenységét 2003-ban 852 önkéntes segítette.

A kht-k térnyerése és főként az egyesületi formában működő szervezetek arányának visszaesése következtében 1997 és 2003 között csökkent a foglalkoztatási célú szervezetek magánszemély tagjainak száma.

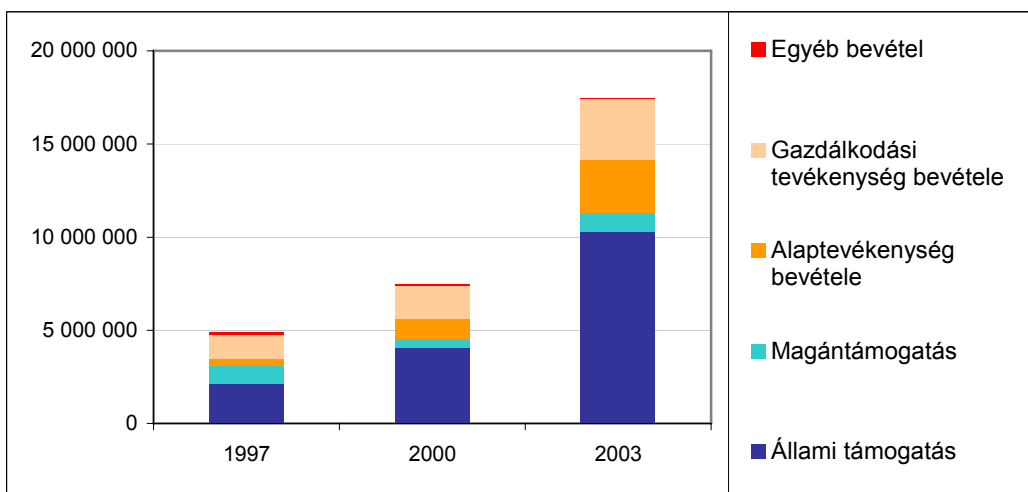
Magánszemély tagok száma a foglalkoztatási célú non-profit szervezetekben

II.5. A gazdálkodás forrásai, bevételek

A civil szervezetek bevételei 2003-ban összesen 731 milliárd forintot tettek ki, ebből a foglalkoztatási célú civil szervezetek bevételei 17,5 milliárd forintra rúgtak, vagyis az összes civil szervezet bevételeinek 2,4 százalékát tették ki. Ez azt jelenti, hogy 1997-hez képest mind a civil szervezetek bevételei, mind az összes civil szervezeten belüli anyagi súlyuk jelentősen megnőtt. A foglalkoztatási célú civilek bevételei több mint 3,5-szeresükre nőttek 1997 és 2003 között, a nem foglalkoztatási célú civilek bevételei valamivel több mint 2,5-szeresükre emelkedtek ugyanebben az időszakban.

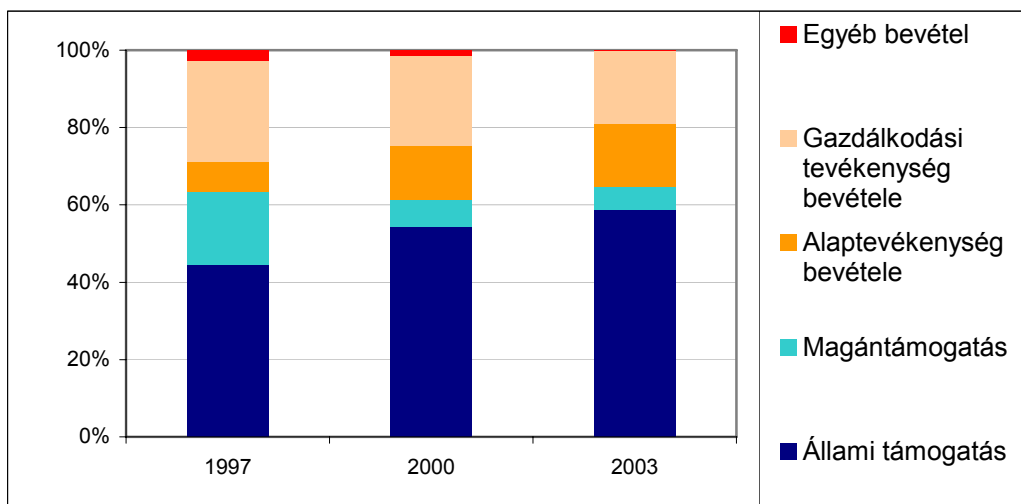
A foglalkoztatási célú non-profit szervezetek gazdálkodásának forrásai (ezer Ft)

A civil társadalom erősödésére utal, hogy egyre nagyobb bevétellel gazdálkodhatnak az állam számára közvetlenül is fontos társadalmpolitikai célok megvalósítása során.

2003-ban az összes civil szervezet bevételeinek több mint két ötöde (42,3 százaléka) állami támogatás volt. A foglalkoztatási célú civilek bevételei között az állami támogatás súlya lényegesen nagyobb mint a többi civil szervezet bevételei között. A foglalkoztatási célú civilek bevételeinek már 1997-ben is tetemes részét, 44 százalékát tette ki az állami támogatás, 2003-ra azonban e forrásnak a súlya már közel 60 százalékos volt.

A foglalkoztatási célú non-profit szervezetek gazdálkodásának forrásai (%)

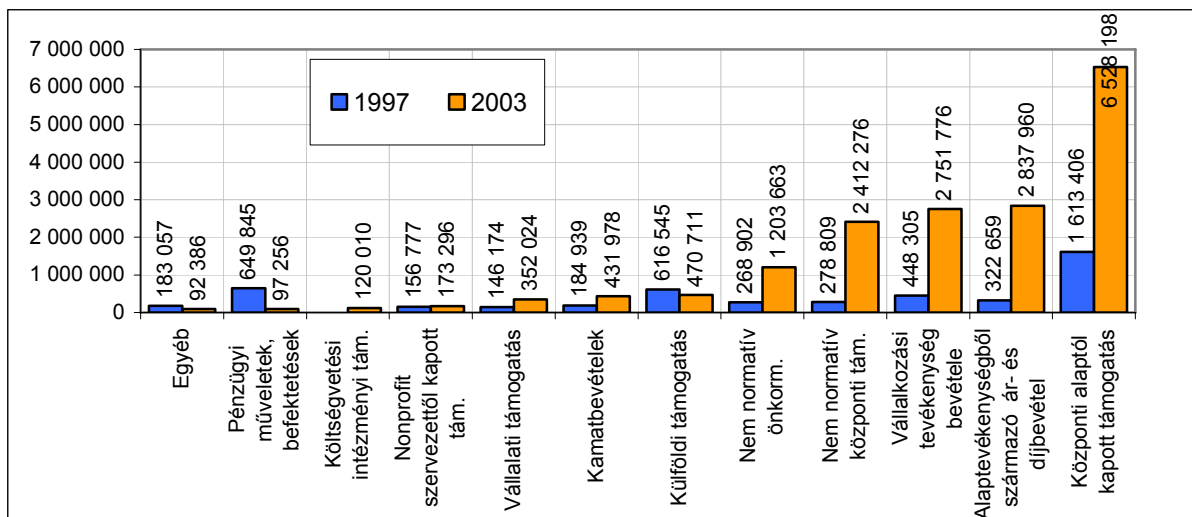

Az állami támogatás nagy súlya nyilván annak köszönhető, hogy a foglalkoztatás bővítése és a munkanélküliség csökkentése kiemelt társadalmpolitikai cél a rendszerváltás óta, és e cél megvalósításában a civil szervezetek az állami szerveknek kezdettől fogva fontos és kiemelt partnerei. Az állami támogatás szerepe azonban azért is magas, mert a foglalkoztatási célú civil szervezetek között nagy súlya van a nagy közalapítványoknak, valamint az utóbbi években a közhasznú társaságoknak

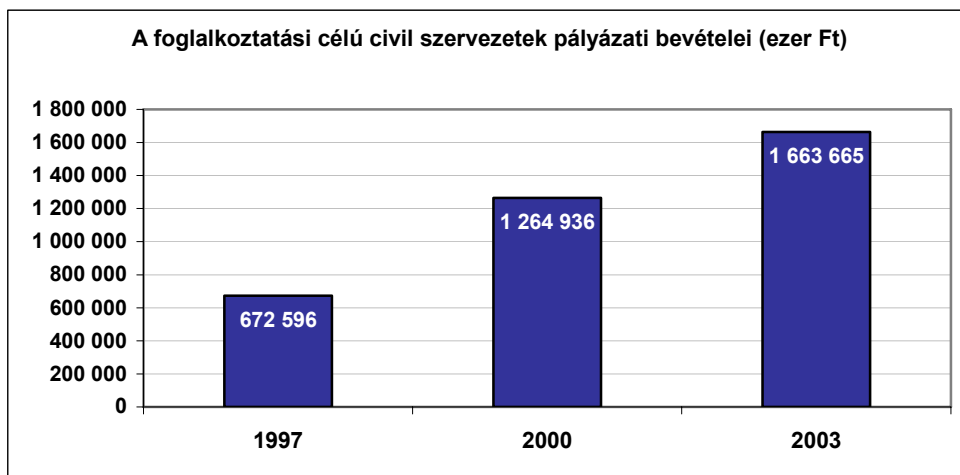
A bevételi forrásokat részletesebben vizsgálva kiemelkedően legmagasabb

bevételek a központi alapból származó bevételek jelentik. Ezt követik az alaptevékenységből származó ár- és díjbevételek és a vállalkozási tevékenységből származó bevételek. A központi forrásból származó nem normatív bevételek szintén jelentősek, ám az önkormányzati forrásból származó nem normatív bevételek szerepe már lényegesen kisebb. A külföldről kapott támogatás annak ellenére kis súlyt képvisel e szervezetek bevételei között, hogy a foglalkoztatás bővítése és általában a munkaerőpiaci helyzet javítása nemcsak a hazai társadalompolitikai célok között, hanem a nemzetközi szervezetek tevékenységében is különleges figyelmet kap.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek bevételei (ezer Ft)

1997 és 2003 között a bevételek között a legnagyobb, közel 9-szeres növekedés az alaptevékenységből származó ár- és díjbevétel terén következett be, és e növekedés eredményeként vált e bevétel a második legnagyobb összegűvé a foglalkoztatási célú civil szervezetek gazdálkodásában. Szintén komoly, az előzőhöz hasonló mértékű emelkedés következett be ezen időszak alatt a nem normatív központi támogatások összegében. A szervezetek vállalkozási tevékenységéből származó bevétel bár az előbbieknél kisebb mértékben, de még így is 6-szorosára nőtt. A nem normatív önkormányzati támogatások összege és súlya is jelentős mértékben 4,5-szeresére emelkedett a vizsgált időszakban. A külföldről származó támogatások összege viszont 24 százalékkal csökkent 1997 és 2003 között.

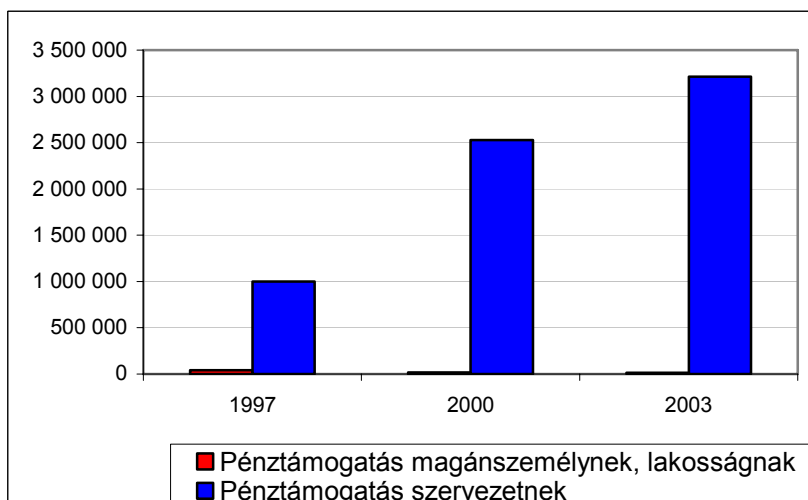

Érdekesen alakultak a foglalkoztatási célú civil szervezetek pályázati bevételei: a pályázaton elnyert összegek 2,5-szeres növekedést mutattak, ugyanakkor azonban a pályázati bevételek súlya csökkent, 1997-ben még a bevételek 14 százalékát tették ki, 2003-ban már csak 9,5 százalékát.

II.6. A foglalkoztatási célú civil szervezetek által nyújtott támogatások

A szervezetek működésében fontos szerepet játszik a pénzbeli támogatás, amelyet magánszemélyeknek vagy szervezeteknek nyújtanak.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek által nyújtott pénzbeli támogatások

A civil szervezetek átlagosan bevételeik 11 százalékát költik ilyen támogatásokra. A foglalkoztatási célú civil szervezetek esetében azonban ez az arány lényegesen nagyobb. 1997-ben közel egymilliárd forintot, a bevételek egyötödét fordították erre a célra. 2003-ra az összeg jelentősen, 3,2 milliárd forintra nőtt, ám ebben az évben a bevételeknek már csak 18 százalékát tette ki. A többi civil szervezet gazdálkodásában nem változott a pénzbeli támogatásra fordított összegek aránya. A lakosságnak, magánszemélyeknek nyújtott pénzbeli támogatás összege (40 millió Ft) már 1997-ben is elenyésző mértékű volt a szervezeteknek nyújtott egymilliárd Ft-hoz képest, 2003-ra azonban még tovább csökkent, és már csak 13 millió forintot tett ki. Ez valószínűleg arra vezethető vissza, hogy a foglalkoztatási célú civil szervezetek tevékenységében a készség- és képességfejlesztés, a munkaerő-piacra alkalmassá tételt elősegítő projektek gyakorlatilag kiszorították a magánszemélyeknek nyújtott pénzbeli támogatást, amelyet a szociális ellátó rendszer és a szociális téren működő civil szervezetek vettek át.

Táblamelléklet

(forrás: Központi Statisztikai Hivatal)

Szervezetek régióként

Régió	1997			2000			2003		
	Foglalkoztatási célú szervezetek száma	Nem foglalkoztatási célú szervezetek száma	Összes non-profit szervezet	Foglalkoztatási célú szervezetek száma	Nem foglalkoztatási célú szervezetek száma	Összes non-profit szervezet	Foglalkoztatási célú szervezetek száma	Nem foglalkoztatási célú szervezetek száma	Összes non-profit szervezet
Közép-Magyarország	69	16 003	16 072	63	15 807	15 870	68	17 806	17 874
Közép-Dunántúl	18	4 789	4 807	15	4 797	4 812	17	5 500	5 517
Nyugat-Dunántúl	11	4 787	4 798	6	5 044	5 050	5	5 496	5 501
Dél-Dunántúl	21	5 235	5 256	15	4 871	4 886	23	5 366	5 389
Észak-Magyarország	35	5 232	5 267	34	5 125	5 159	28	5 800	5 828
Észak-Alföld	35	5 536	5 571	45	5 579	5 624	44	6 341	6 385
Dél-Alföld	26	5 568	5 594	19	5 724	5 743	16	6 512	6 528
Együtt	215	47 150	47 365	197	46 947	47 144	201	52 821	53 022

A szervezetek megyénként

Megye	1997			2000			2003		
	Foglalkoztatási célú szervezetek száma	Nem foglalkoztatási célú szervezetek száma	Összes non-profit szervezet	Foglalkoztatási célú szervezetek száma	Nem foglalkoztatási célú szervezetek száma	Összes non-profit szervezet	Foglalkoztatási célú szervezetek száma	Nem foglalkoztatási célú szervezetek száma	Összes non-profit szervezet
Budapest	54	12 731	12 785	49	12260	12309	52	13414	13466
Baranya	9	2 114	2 123	4	1729	1733	7	2030	2037
Bács-Kiskun	17	2 156	2 173	10	2130	2140	9	2539	2548
Békés	2	1 565	1 567	4	1728	1732	4	1889	1893
Borsod-Abaúj-Zemplén	26	2 730	2 756	26	2771	2797	20	3118	3138
Csongrád	7	1 847	1 854	5	1866	1871	3	2084	2087
Fejér	8	1 388	1 396	9	1378	1387	12	1686	1698
Győr-Moson-Sopron	6	1 903	1 909	5	1947	1952	3	2118	2121
Hajdú-Bihar	14	2 048	2 062	18	2202	2220	16	2509	2525
Heves	5	1 500	1 505	5	1515	1520	2	1704	1706
Komárom-Esztergom	4	1 297	1 301	3	1329	1332	3	1508	1511
Nógrád	4	1 002	1 006	3	839	842	6	978	984
Pest	15	3 272	3 287	14	3547	3561	16	4392	4408
Somogy	3	2 041	2 044	7	1938	1945	9	1996	2005
Szabolcs-Szatmár-Bereg	8	1 689	1 697	8	1825	1833	9	2125	2134
Jász-Nagykunszolnok	13	1 799	1 812	19	1552	1571	19	1707	1726
Tolna	9	1 080	1 089	4	1204	1208	7	1340	1347
Vas	2	1 198	1 200		1397	1397	1	1569	1570
Veszprém	6	2 104	2 110	3	2090	2093	2	2306	2308
Zala	3	1 686	1 689	1	1700	1701	1	1809	1810
Együtt	215	47 150	47 365	197	46947	47 144	201	52821	53022

A szervezetek településtípus szerint

Településtípus	Foglalkoztatási célú szervezetek száma	Nem foglalkoztatási célú szervezetek száma	Összes non-profit szervezet
1997			
Főváros	54	12 731	12 785
Megyeszékhely	47	10 888	10 935
Többi város	75	11 179	11 254
Község	39	12 352	12 391
Együtt	215	47 150	47 365
2000			
Főváros	49	12 260	12 309
Megyeszékhely	52	10 523	10 575
Többi város	68	12 247	12 315
Község	28	11 917	11 945
Együtt	197	46 947	47 144
2003			
Főváros	52	13 414	13 466
Megyeszékhely	48	11 847	11 895
Többi város	62	14 273	14 335
Község	39	13 287	13 326
Együtt	201	52 821	53 022

A szervezetek jogi forma szerint

Jogi forma	1997			2000			2003		
	Foglalkoztatási célú non-profit szervezet	Nem foglalkoztatási célú non-profit szervezet	Non-profit szervezetek összesen	Foglalkoztatási célú non-profit szervezet	Nem foglalkoztatási célú non-profit szervezet	Non-profit szervezetek összesen	Foglalkoztatási célú non-profit szervezet	Nem foglalkoztatási célú non-profit szervezet	Non-profit szervezetek összesen
Alapítvány	91	17 676	17 767	80	18 452	18 532	71	19 710	19 781
Közalapítvány	12	824	836	13	1 155	1 168	15	1 420	1 435
Egyesület, egyéb társadalmi szervezet	96	24 711	24 807	68	22 352	22 420	63	26 344	26 407
Köztestület	0	467	467	0	472	472	0	492	492
Szakszervezet, munkavállalói érdekképviselő	0	1 644	1 644	0	1 283	1 283	0	1 176	1 176
Szakmai, munkáltatói érdekképviselő	0	1 285	1 285	0	2 322	2 322	0	2 458	2 458
Közhasznú társaság (Kht)	16	489	505	36	852	888	52	1 171	1 223
Nonprofit intézmény	0	54	54	0	59	59	0	50	50
Együtt	215	47 150	47 365	197	46 947	47 144	201	52 821	53 022

Szervezetek közhasznúsági státusz szerint

Közhasznúsági státusz	1997			2003		
	Foglalkoztatási célú szervezetek	Nem foglalkoztatási célú szervezetek	Összes non-profit szervezet	Foglalkoztatási célú szervezetek	Nem foglalkoztatási célú szervezetek	Összes non-profit szervezet
Közhasznú	108	30 522	30 630	112	24 758	24 870
Kiemelkedően közhasznú	51	7 854	7 905	49	3 945	3 994
Kérte, de még nem kapta meg a közhasznú státuszt	20	1 627	1 647	1	811	812
Kérte, de még nem kapta meg a kiemelkedően közhasznú státuszt	30	6 346	6 376	5	197	202
Nem kérte a közhasznúsági bejegyzését	6	801	807	34	23 110	23 144
Együtt	215	47 150	47 365	201	52 821	53 022

A civil szervezetek bevételei főbb források szerint (ezer Ft)

1997

Forrás	Foglalkoztatási célú szervezetek		Nem foglalkoztatási célú szervezetek		Összes non-profit szervezet	
	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg
Állami támogatás	2 162 680	10 059	61 166 623	1 297	63 329 303	1 337
Magántámogatás	926 105	4 307	51 016 195	1 082	51 942 300	1 097
Alaptevékenység bevétele	370 004	1 721	95 120 124	2 017	95 490 128	2 016
Gazdálkodási tevékenység bevétele	1 283 089	5 968	68 639 041	1 456	69 922 130	1 476
Egyéb bevétel	127 540	593	3 550 805	75	3 678 345	78
Összes bevétel	4 869 418	22 648	279 492 788	5 928	284 362 206	6 004

2000

Forrás	Foglalkoztatási célú szervezetek		Nem foglalkoztatási célú szervezetek		Összes non-profit szervezet	
	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg
Állami támogatás	4 045 771	20 537	136 871 636	2 915	140 917 407	2 989
Magántámogatás	517 321	2 626	79 475 702	1 693	79 993 023	1 697
Alaptevékenység bevétele	1 033 925	5 248	182 071 584	3 878	183 105 509	3 884
Gazdálkodási tevékenység bevétele	1 749 898	8 883	85 808 484	1 828	87 558 382	1 857
Egyéb bevétel	103 909	527	3 829 726	82	3 933 635	83
Összes bevétel	7 450 824	37 821	488 057 132	10 396	495 507 956	10 511

2003

Forrás	Foglalkoztatási célú szervezetek		Nem foglalkoztatási célú szervezetek		Összes non-profit szervezet	
	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg	összeg	egy szervezetre jutó átlagos összeg
Állami támogatás	10 284 190	51 165	298 679 760	5 655	308 963 950	5 827
Magántámogatás	1 017 042	5 060	94 100 562	1 781	95 117 604	1 794
Alaptevékenység bevétele	2 846 587	14 162	207 894 323	3 936	210 740 910	3 975
Gazdálkodási tevékenység bevétele	3 281 010	16 323	107 309 024	2 032	110 590 034	2 086
Egyéb bevétel	42 705	212	5 598 387	106	5 641 092	106
Összes bevétel	17 471 534	86 923	713 582 056	13 509	731 053 590	13 788

III. KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS A FOGLALKOZTATÁSI CÉLÚ CIVIL SZERVEZETEK KÖRÉBEN

III.1. A felmérés mintája, a válaszadók köre

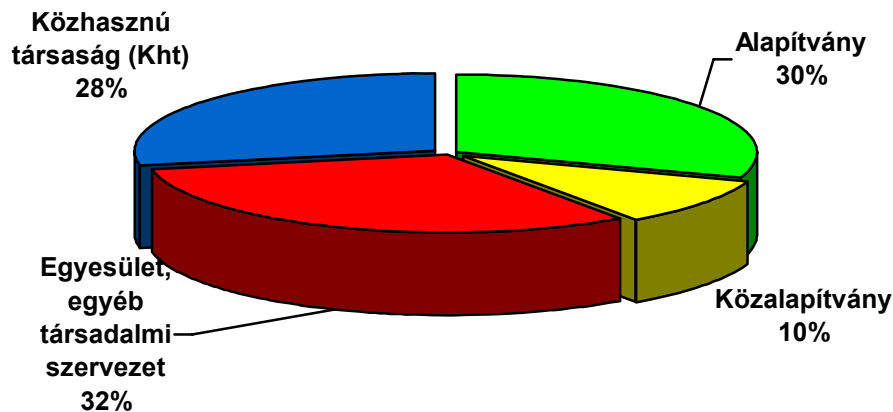
A felmérés egy sztenderdizált kérdőív telefonos interjú formájában történő lekérdezésével zajlott. A megkeresés a kutatási program kritériumai alapján meghatározott **foglalkoztatási célú civil szervezetek teljes körére** irányult, vagyis összesen 254 cégre. Az interjúk azon szervezetek részvételével valósultak meg 2006. május-júniusában, amelyek a kutatás idején működtek, rendelkezésre álló paramétereik ismeretében elérhetőek voltak, és hajlandók voltak együttműködni. Így összességében a megcélzott 254 civil szervezet valamivel több mint felénél, **132 intézménynél tudtunk információkat gyűjteni** a kutatás témaköreiben.

Az elemzést valamennyi feltett kérdésnél el tudtuk végezni, jóllehet egy-egy kérdés esetében mutatkozott némi válasz-megtagadás. Minden kérdésnél elvégeztük az összefüggés-vizsgálatot a megkérdezett intézmények két fő jellemzője, jogi formájuk, valamint NSZOR-besorolásuk mentén. Azt vizsgáltuk, mennyire határozza meg a szervezeteknek ez a két sajátossága működésük egyéb tendenciáit. A rendelkezésre álló kutatási adatokat természetesen sok más belső összefüggésben is vizsgáltuk, de hangsúlyozzuk, hogy a minta viszonylag kis elemszáma miatt **elsősorban az alapszintű adatok, válaszmegoszlások értelmezhetőek**, a több tényező bevonásával készült korrelációs vizsgálatok eredményei inkább csak tendenciákra utalnak, semmint statisztikailag érvényes összefüggésekre.

A vizsgált szervezetek jogi formáját tekintve legnagyobb részt az **alapítványokat**, közalapítványokat képviselték, egyharmaduk **egyesületként**, illetve egyéb társadalmi szervezetként működött, egynegyedük pedig **közhasznú társaságként**.

A válaszadók szinte kivétel nélkül a szervezetek **fő tisztviselői, vezetői** voltak: igazgatók, elnökök, ügyvezetők vagy gazdasági, szakmai vezetők, így a kapott információkat autentikusnak tekinthetjük.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek megoszlása jogi forma szerint

A1. A válaszadó beosztása a szervezeten belül?

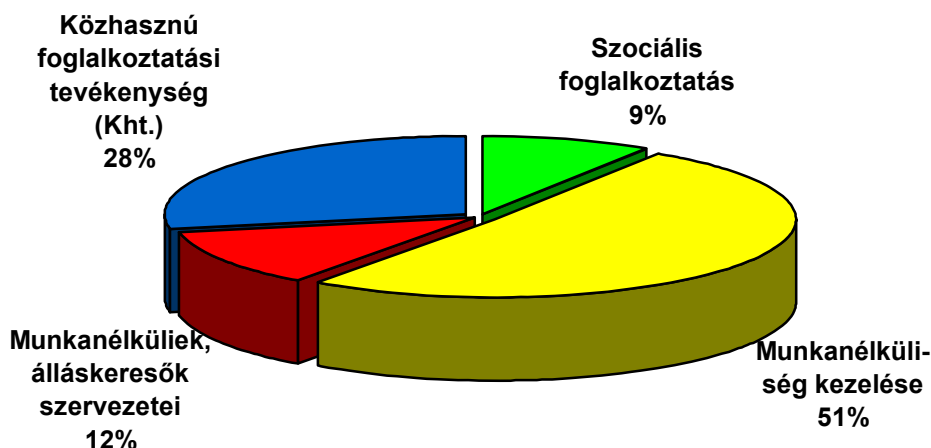
	N	%
1 – a szervezet fő képviselője, vezetője (ügyvezető, elnök, igazgató és helyettese)	120	90,9
2 – gazdasági vezető	5	3,8
3 – szakmai vezető	2	1,5
4 – alkalmazott más személy	5	3,8
Összesen:	132	100

III.2. A válaszadó szervezetek tevékenységének jellemzése

III.2.1. A tevékenység NSZOR szerinti besorolása

A sikeres interjúkat adó szervezetek között legnagyobb számban kimondottan a **munkanélküliség kezelésére** létrejött, illetve a munkanélküliek, álláskeresők gondjaival foglalkozó társulások voltak. Egyharmaduk **közhasznú foglalkoztatási** tevékenység ellátását vállalta föl, legkisebb hányaduk pedig **szociális foglalkoztatásként** definiálható tevékenységet látott el. Az Nonprofit Szervezetek Országos Regisztere (NSZOR) besorolása szerint a kutatási minta a következő megoszlást mutatott:

A foglalkoztatási célú civil szervezetek megoszlása NSZOR-besorolás szerint

A különböző tevékenység-főcsoportba sorolható szervezeteknek jellegzetesen eltérő a **jogi formája**. Míg a munkanélküliség kezelésével döntően az alapítványok és közalapítványok foglalkoznak, addig a munkanélküliek, álláskeresők szervezetei (tehát maguk az érintettek önszerveződésai) leginkább egyesületi formában működnek. Közhasznú foglalkoztatást pedig kizárólag kht-k végeznek. Nem kötődik egyértelműen egy meghatározott jogi formához a szociális foglalkoztatás, amit éppúgy ellátnak alapítványok, közalapítványok, mint egyesületek vagy más társadalmi szervezetek.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek megoszlása jogi forma és NSZOR-besorolás szerint (szervezetek száma, db)

NSZOR tevékenységi csoport besorolás:	Jogi forma				Összesen
	Alapítvány	Közalapítvány	Egyesület, egyéb társadalmi szervezet	Közhasznú társaság (Kht)	
Szociális foglalkoztatás	4	1	7		12
Munkanélküliség kezelése	33	12	22		67
Munkanélküliek, álláskeresők szervezetei	3		13		16
Közhasznú foglalkoztatási tevékenység (Kht.)				37	37
Összesen	40	13	42	37	132

III.2.2. A szervezetek fő tevékenységének jellemzői

Az interjú kezdetén arra kértük a válaszadókat, jellemezzék pontosabban, mivel foglalkozik szervezetük. A válaszokból az derül ki, hogy civil szervezetek jó része nem csupán direkt álláskereséssel vagy –nyújtással segíti támogatottjait, hanem **többféle megközelítésben is foglalkozik a munkateremtés lehetőségével**, s ennek megfelelően különböző tevékenységeket is ellát. A tevékenység definiálása vagy a **feladat jellegének** (pl. álláskeresés, közmunka, oktatás, érdekvédelem, pályázatírás) vagy a **támogatott célcsoport** (pl. munkanélküliek, hátrányos helyzetűek, romák, csökkent munkaképességűek) megnevezésével történt. A civil szervezetek tehát működésük során részben meghatározott tevékenységtípusra orientálódnak, részben meghatározott célcsoportokkal való foglalkozást vállalnak föl.

1. A fő tevékenységüket részben a feladat, részben a célcsoport oldaláról megközelítő szervezetek csoportja:

A válaszadó nonprofitok legnagyobb hányadánál, közel egyötödénél (17%) azonban e kettős meghatározás együtt érvényesül: ők ugyanis fő tevékenységüket egyfelől –a támogatottak oldaláról megközelítve – a **munkanélküliek** munkához segítségében, másfelől – a feladat jellegéből megközelítve – általában véve **álláskeresésben**, munkaerő-közvetítésben jelölték meg.

2. A fő tevékenységüket a feladat oldaláról megközelítő szervezetek csoportja:

Kifejezetten **közhasznú foglalkozás** elősegítésével, **közmunka** szervezésével foglalkozik több mint egytizedük, s közel ugyanennyi intézmény tűzte zászlajára az **oktatás, képzés** feladatát, továbbá valamilyen szociális szolgáltatást, ellátást (általában elhelyezés nélkül). További jelentősebb részük (8%) **érdekvédelmet, jogsegély-szolgálatot, érdekképviseletet** lát el. Ágazati jellegű tevékenységet segítenek azok a szervezetek, amelyek **mezőgazdasági szolgáltatást** végeznek, illetve segítik a **földprogramot** (7%), vagy **város üzemeltetési, tereprendezési**, park fenntartási munkákat koordinálnak (4%). Különböző célcsoportok számára kínál lehetőséget a társadalmi be- és visszailleszkedéshez a civilek azon kis hányada (4%), amely **rehabilitációs** foglalkoztatás formájában működik. Újszerű civil tevékenységnek tekinthető a **pályázatok írása**, támogatása, amely közvetve segíti a rászoruló személyeket,

intézményeket a támogatásokhoz való hozzájutáshoz (3%). A foglalkoztatási célú nonprofit szervezetek egy-egy kisebb hányada **kulturális** szolgáltatás (3%), **információ** nyújtás (2%) vagy **programok** kidolgozása, fejlesztése, segítése révén (2%) nyújt támogatást.

3. A fő tevékenységüket a támogatottak oldaláról megközelítő szervezetek csoportja:

A vizsgált szervezetek közel egytizede mondta, hogy általában véve a **hátrányos helyzetűeket** segítségét vállalta föl. Egy csekély hányaduk (3%) jelölte meg kifejezetten a **romákat** mint tevékenységének fókuszpontját. A válaszadók között néhány szervezettel találkoztunk (2%), amely a **csökkent és megváltozott munkaképességűek** segítségét nevezte meg fő tevékenységének. A különböző egyéb tevékenységeket említők között is akadtak olyan szervezetek, amelyek valamilyen speciális célcsoportot neveztek meg tevékenységük fő irányának (pl. fiatalok, ápolók, tehetségesek, határon túliak, családok).

A2. A szervezetüknek mi a fő tevékenysége?

	N	%
1. munkanélküliek munkához segítése, álláskeresés, munkaerő közvetítés	23	17,4
2. közhasznú foglalkozás, közmunka szervezés	14	10,6
3. oktatás, képzés, felnőttképzés, ill. ennek támogatása	13	9,8
4. hátrányos helyzetűek segítése (általában)	12	9,1
5. szociális szolgáltatás, ellátás,elhelyezés nélkül	12	9,1
6. érdekvédelem, jogsegély szolgálat, érdekképviselő	11	8,3
10. mezőgazdasági szolgáltatás, földprogram segítése	9	6,8
7. város üzemeltetési, tereprendezési, park fenntartási munka,	5	3,8
8. rehabilitációs foglalkoztatás (pl. társadalmi visszailleszkedés)	5	3,8
11. pályázatok írása, támogatása	4	3,0
12. romák segítése	4	3,0
13. kulturális szolgáltatás	4	3,0
14. információ nyújtás (pl. ifjúságnak)	3	2,3
15. csökkent és megváltozott munkaképességűek segítése	3	2,3
16. programok kidolgozása, fejlesztése, segítése	3	2,3
17. közigazgatáson belüli (pl. önkormányzati) KHT	2	1,5
18. egyéb tevékenység (pl. speciális célcsoport, fiatalok, ápolók, tehetségesek, határon túliak támogatása, egészségnevelés, családterápia)	5	3,8
Összesen:	132	100

III.2.3. A segítségnyújtás megnyilvánulásai

A segítségnyújtás egy-egy civil szervezeten belül is többféleképpen valósul meg. Leggyakrabban azonban – a szervezetek közel felénél – **képzés** formájában. Több mint egyharmaduknál az **állásközvetítés** vagy a **direkt foglalkoztatás** jelenti a támogatást alapvető formáját. A szolgáltatások jellemző módja továbbá a **programszervezés** és a **lelki segítségnyújtás** is. Az intézményeknek csak kevesebb mint egyötöde ad közvetlen **pénztámogatást** ügyfeleinek. Ritkább formája a segítségnyújtásnak az **ügyintézés** (7%), közte leginkább a **pályázatírás**. Egyfajta közvetett támogatásnak tekinthető az a szolgáltatás, amikor a civil szervezet a megfelelő **információ** közvetítésével nyújt segítséget az érintetteknek. (5%). Néhány intézmény fontosnak tartotta kiemelni támogatási körükből a **földmunka** szervezést (4%), mások pedig az **érdekvédelmet** (2%) mint szolgáltatásaik meghatározó részét. Emellett számos különböző segítségnyújtási formákat jelölt meg a vizsgált szervezetek egy része (7%): köztük többek közt az eszközhasználat, ösztöndíj, internet szolgáltatás egyaránt szerepeltek.

A4 Hogyan, milyen formában nyújtanak Önök támogatást, segítséget?

	N	% *
1. képzéssel	59	44,6
2. állás közvetítésével, állás keresésével	52	39,3
3. közvetlen foglalkoztatással (szociális vagy közhasznú foglalkoztatás)	49	37,1
4. programokkal, rendezvényekkel (kultúra közvetítéssel)	36	27,2
5. mentális, lelki segítségnyújtással	33	25,2
6. pénz, segély, adomány formájában	23	17,4
7. pályázatírással, ügyintézéssel, adminisztrációval	9	6,8
8. információ nyújtással	7	5,3
9. földmunkával, ill. szervezésével	5	3,7
10. érdekvédelemmel, jogi segítségnyújtással	3	2,2
11. egyéb módon (pl. eszközhasználat, ösztöndíj, internet, fejlesztő fogl.)	9	6,8

*) Az összes megkérdezett 132 intézmény százalékában számolva.

Mivel egy szervezet többféle választ is adhatott, az összes válasz meghaladja a 100%-ot.

III.3. Időtényezők

III.3.1. Az alapítás időszaka

A vizsgálatban részt vett foglalkozási célú civil szervezetek között **régebbiek** és **újabbak** egyaránt megtalálhatók voltak. Közel azonos számban voltak köztük frissen – legföljebb 5 éve – alakult cégek (37%), és régebbi, 5-10 éves múltra visszatekintők (35%). Valamivel kevesebb, de jelentős számú (26%) szervezettel találkozhattunk, amely már több mint 10 éve megkezdte tevékenységét.

SZ2. Mikor alapították a szervezetüket?

	N	%
1995 előtt	34	25,8
1996 - 2000 között	46	34,8
2001 - 2005 között	49	37,1
Nem tudja	3	2,3
Összesen	132	100

Választ kerestünk arra, hogy **milyen jogi formát választottak** a nonprofit civil szervezetek a különböző időszakokban. Az adatok tanúsága szerint 1995 előtt alig alakult foglalkoztatási profillal **közhasznú társaság** (a megkérdezett kht-knak mindössze 8%-a), ezek létrejötte inkább a későbbi időket jellemezte, viszonylag egyenletes megoszlásban. Az **alapítványok** megalakulása viszont mindhárom időszakban igen egyenletes volt: nagyjából azonos számban kezdték meg működésüket 95' előtt 96-2000. között és azután is. A foglalkoztatási célú **közalapítványok** megszerveződésének virágkora azonban egyértelműen 1996. és 2000. közé tehető (54%-uk alakult ekkor), ezt követően pedig jelentősen lecsökkent az újonnan létrehozott ilyen formájú szervezetek száma (15%). Az **egyesületek**, ill. egyéb társadalmi szervezetek alapító évszáma többnyire 2001. utánra tevődik (43%-uk), de ezek az intézmények megtalálhatók már a korábbi időszakokban is.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek megalakulásának időszaka jogi formájuk szerint

A megalakulás időpontja:	Jogi forma				Összesen
	Alapítvány	Közalapítvány	Egyesület, egyéb társadalmi szervezet	Közhasznú társaság (Kht)	
1995 előtt	35,0	30,8	31,0	8,1	25,8
1996 - 2000 között	32,5	53,8	23,8	43,2	34,8
2001 - 2005 között	30,0	15,4	42,9	45,9	37,1
Nem tudja	2,5		2,4	2,7	2,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az NSZOR-kategóriák mentén vizsgálva a szervezetek megalakulásának időszakát, azt látjuk, hogy míg a **munkanélküliek, álláskeresők szervezetei inkább régebben**, még 1995. előtt jöttek létre, addig a **szociális foglalkoztatást végző intézmények inkább az utóbbi néhány évben**. A közhasznú foglalkoztatási tevékenységre szerveződött cégeket szinte mind **1996. után** alapították. Igen **egyenletesen** szaporodtak a **munkanélküliség kezelésével** foglalkozó szervezetek: ezek mindhárom időszakban megtalálhatók voltak a frissen alapított szervezetek sorában.

A foglalkoztatási célú civil szervezetek megalakulásának időpontja NSZOR-besorolásuk szerint

A megalakulás időpontja:	NSZOR tevékenységi csoport besorolás:				Összesen
	Szociális foglalkoztatás	Munkanélküliség kezelése	Munkanélküliek, álláskeresők szervezetei	Közhasznú foglalkoztatási tevékenység	
Nem tudja		3,0		2,7	2,3
1995 előtt	33,3	26,9	56,3	8,1	25,8
1996 - 2000 között	16,7	37,3	18,8	43,2	34,8
2001 - 2005 között	50,0	32,8	25,0	45,9	37,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A foglalkoztatási célú civil szervezetek megalakulásának a települések jogállása szerint

A megalakulás időpontja:	A települések jogállása				Összesen
	Budapest	Megyeszékhely	Város	Község	
1995 előtt	39,3	22,9	29,4	14,3	25,8
1996 - 2000 között	28,6	45,7	35,3	28,6	34,8
2001 - 2005 között	32,1	25,7	35,3	54,3	37,1
Nem tudja		5,7		2,9	2,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

III.3.2. A működés stabilitása

A foglalkozási céllal megalakult civil intézmények igen **stabilnak** mondhatók. Szinte valamennyien **folyamatosan** működnek (95%), és alig akadt köztük olyan, amely a létrejötte után hosszabb időre megszakította volna tevékenységét (5%).

SZ3. Előfordult-e, hogy hosszabb időre megszakították a működésüket?

	N	%
1 – előfordult,	7	5,3
2 – nem fordult elő	124	94,7
Összesen	131	100,0

A szervezetek jogi formája szerint kis eltérés mutatkozik a stabilitást illetően. Az **alapítványok** körében – amelyek, mint láthattuk, igen egyenletes számban kezdték meg működésüket az elmúlt időszakban – fordult elő az átlagosnál gyakrabban (13%), hogy egy időre felhagytak működésükkel, majd újra folytatták azt.

Az NSZOR-besorolást figyelembe véve pedig egyedül azok a cégek látszanak kevésbé stabilnak, amelyek a **munkanélküliek, álláskereső** szervezeteiként működnek, és mint jeleztük, többnyire már 1995 előtt megalakultak. Körükben a válaszadók egynegyede (25%-a) említette: előfordult már, hogy hosszabb időre megszakították tevékenységüket.

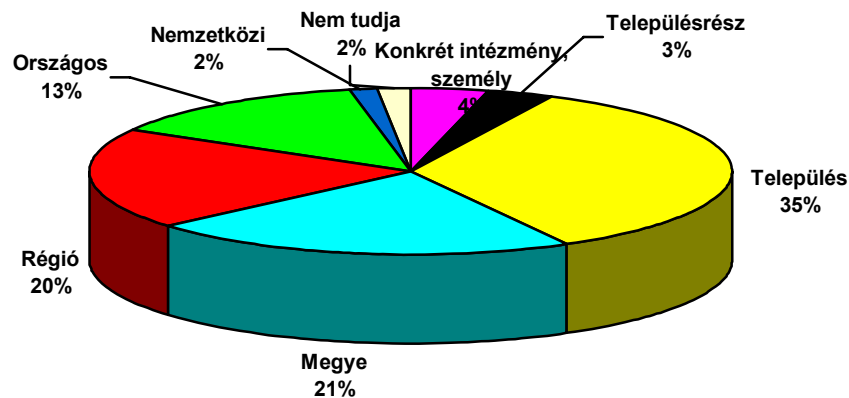
Az időszakos megtorpanás **okai** között alapvetően a **pénz** és a megfelelő mennyiségű **munka hiánya** szerepel. De előfordult az is, hogy egy alapító vagy egy vezető kilépése idézte elő az átmeneti szüneteltetést.

III.4. Támogatások nyújtása

III.4.1. A szervezetek tevékenységének hatóköre

Jóllehet a vizsgálatban részt vett intézmények viszonylagos többsége (több mint egyharmada) **települési szinten** látja el feladatát, a foglalkoztatási céllal megalakult civil szervezetek hatóköre az esetek többségében (57%) meghaladja a település szintjét. Egyötödük ugyanis egész **megyei** hatókörre terjeszti ki tevékenységét, majdnem ugyanennyien **egy egész régió** területén végzik szolgáltatásaikat. A támogatásokat pedig nem kevesen (14%) **országos** hatókörben juttatják el célcsoportjaikhoz, sőt néhány szervezet nemzetközi kapcsolatokat is ápol tevékenysége során. A település szintjénél is szűkebb viszont azoknak a foglalkoztatási célú intézményeknek a működési területe, amelyek támogatottainak köre egy **konkrét intézményre, személyre** vagy egy adott **településen belüli kisebb** részre korlátozódik.

SZ1. Mekkora a szervezetük hatóköre? Mire terjed ki a tevékenységük:

SZ1. Mekkora a szervezetük hatóköre? Mire terjed ki a tevékenységük:

	N	%
településre	44	34,9
megyére	27	21,4
régióra	25	19,8
országos szintű	17	13,5
egy konkrét intézményre vagy személyre	5	4,0
egy településrészre	4	3,2
nemzetközi szintű	2	1,6
– nem tudja	2	1,6
Összesen	126	100,0

A **munkanélküliek, álláskeresők szervezetei** – vagyis alapvetően az egyesületek – között találkozhatunk a legtöbb **kis hatósugarú** nonprofit szervezettel, amelyek az átlagosnál jellemzőbben támogatnak egy konkrét intézményt, személyt (13%-uk) vagy településrészt (6%). A **közhasznú foglalkoztatási** tevékenységet végző kht-k másoknál lényegesen gyakrabban fókuszálják tevékenységüket egy meghatározott **településre** (46%). A **munkanélküliség kezelésére és a szociális foglalkoztatásra** vállalkozó többnyire alapítványok-közalapítványok hatóköre viszont az átlagosnál gyakrabban meghaladja a települési szintet: **megyei, régiós, országos és nemzetközi területre is** kiterjed. (Nemzetközi tevékenységet kizárólag a munkanélküliség kezelésével foglalkozó alapítványok folytatnak.)

**A foglalkoztatási célú civil szervezetek tevékenységének hatóköre
NSZOR-besorolás szerint**

A tevékenység hatóköre:	NSZOR tevékenységi csoport besorolás				Összesen
	Szociális foglalkoztatás	Munkanélküliség kezelése	Munkanélküliek, álláskeresők szervezetei	Közhasznú foglalkoztatási tevékenység	
Konkrét intézmény vagy személy	9,1	3,1	13,3		4,0
Településrész		3,1	6,7	2,9	3,2
Település	36,4	29,7	33,3	47,1	35,5
Megye	18,2	23,4	13,3	23,5	21,8
Régió	27,3	20,3	20,0	17,6	20,2
Országos	9,1	17,2	13,3	8,8	13,7
Nemzetközi		3,1			1,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A foglalkoztatási célú civil szervezetek tevékenységének hatóköre jogi forma szerint

A tevékenység hatóköre:	Jogi forma				Összesen
	Alapítvány	Közalapítvány	Egyesület, egyéb társadalmi szervezet	Közhasznú társaság (Kht)	
Konkrét intézmény vagy személy	5,7		7,1		4,0
Településrész		7,7	4,8	2,9	3,2
Település	28,6	61,5	23,8	47,1	35,5
Megye	25,7	7,7	21,4	23,5	21,8
Régió	22,9		26,2	17,6	20,2
Országos	14,3	23,1	14,3	8,8	13,7
Nemzetközi	2,9		2,4		1,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A foglalkoztatási célú civil szervezetek tevékenységének hatóköre a települések jogállása szerint

A tevékenység hatóköre:	A települések jogállása				Összesen
	Budapest	Megyeszékhely	Város	Község	
Konkrét intézmény vagy személy			12,9	3,0	4,0
Településrész	4,0			9,1	3,2
Település	24,0	25,7	45,2	45,5	35,5
Megye	8,0	31,4	29,0	15,2	21,8
Régió	20,0	34,3	9,7	15,2	20,2
Országos	36,0	8,6	3,2	12,1	13,7
Nemzetközi	8,0				1,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

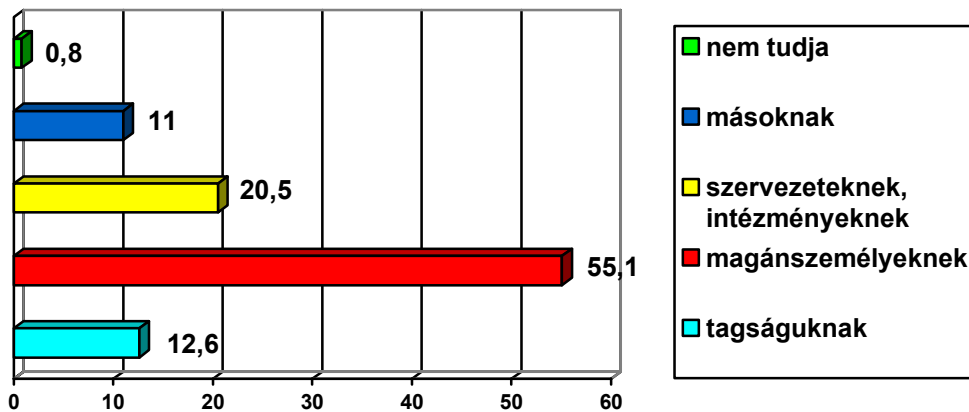
III.4.2. A támogatott célcsoportok

A vizsgált civil szervezetek túlnyomó többsége (kétharmada) **magánszemélyeknek** nyújt támogatást, akik között kisebb részt (13%) saját tagjaik találhatóak. Egyötödük valamilyen **szervezet, intézmény** számára végez szolgáltatást, egytizedük pedig **különböző egyéb** formációknak (pl. kisebbségi csoportnak, családoknak, önkormányzatnak, szakmai csoportnak) vagy mindenkinek, bárkinek, aki eléri őket, illetve akit elérnek szolgáltatásukkal.

A6. Kiknek nyújtanak szolgáltatást, segítséget?

	N	%
1 – tagjaiknak	16	12,6
2 – más magánszemélyeknek	70	55,1
3 – szervezeteknek, intézményeknek	26	20,5
4 – másnak (pl. kisebbség, nagycsalád, önkormányzat, hajléktalan, mg. dolgozók, mérnökök, iskolás gyerekek, mindenki)	14	11,0
0 – nem tudja	1	0,8
Összesen	127	100,0

A szervezetek támogatását, szolgáltatásait igénybe vevő csoportok

A vizsgált civilek támogatottainak köre valamelyest eltér aszerint, hogy a szervezet milyen **jogi formában** működik. Egyetlen közalapítvánnyal sem találkoztunk, amely saját tagjait támogatná. Más magánszemélyeknek viszont már alapítványok (59%), de még inkább közalapítványok (69%) és egyesületek is (67%) szívesen nyújtanak szolgáltatást. A kht-k viszont másoknál sokkal gyakrabban (36%) fordulnak támogatásukkal az intézmények, szervezetek felé.

A támogatottak köre a civil szervezetek jogi formája szerint

Támogatottak köre:	Jogi forma				Összesen
	Alapítvány	Közalapítvány	Egyesület, egyéb társadalmi szervezet	Közhasznú társaság (Kht)	
Tagjaiknak	10,3		15,8	16,7	12,7
Más magánszemélynek	59,0	69,2	68,4	33,3	55,6
Intézménynek	17,9	15,4	10,5	36,1	20,6
Másnak	12,8	15,4	5,3	13,9	11,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az NSZOR-besorolás alapján megkülönböztetve a civil szervezetek támogatottainak körét, azt látjuk, hogy míg az alapvetően egyesületi formában működő **munkanélküliek, álláskeresők** szervezetei az átlagosnál lényegesen gyakrabban nyújtanak támogatást **magánszemélyeknek** (saját tagjaiknak vagy más magánszemélyeknek), addig a **közhasznú foglalkoztatást elősegítő szervezetekre** inkább az jellemző, hogy **intézményeket, szervezeteket** érnek el.

A támogatottak köre a civil szervezetek NSZOR-besorolása szerint

Támogatottak köre:	NSZOR tevékenységi csoport besorolás				Összesen
	Szociális foglalkoztatás	Munkanélküliség kezelése	Munkanélküliek, álláskeresők szervezetei	Közhasznú foglalkoztatási tevékenység (Kht.)	
Tagjaiknak	16,7	7,7	23,1	16,7	12,7
Más magánszemélynek	66,7	61,5	76,9	33,3	55,6
Intézménynek	8,3	18,5		36,1	20,6
Másnak	8,3	12,3		13,9	11,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A támogatottak köre a települések jogállása szerint

Támogatottak köre:	A települések jogállása				Összesen
	Budapest	Megyeszékhely	Város	Község	
Tagjaiknak	7,7	12,5	12,1	17,1	12,7
Más magánszemélynek	50,0	50,0	57,6	62,9	55,6
Intézménynek	26,9	25,0	21,2	11,4	20,6
Másnak	15,4	12,5	9,1	8,6	11,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A foglalkoztatási célú civil szervezetek túlnyomó többsége egy vagy többféle **speciális célcsoport** érdekében tevékenykedik. Legtöbben (a megkérdezettek közel fele) az **etnikai kisebbségekre** (főként romákra) irányítják figyelmüket, több mint egyharmaduk a **fiatalokra, pályakezdőkre**, egynegyedük pedig az **idősebb, általában 45 év feletti munkavállalókra**. A társadalom **hátrányos helyzetben** lévő csoportjai – így az alacsony iskolázottságúak, a nők, a nagycsaládok, a fogyatékkal élők – állnak a vizsgálatban részt vett szervezetek kb. egy-egy ötöde tevékenységének fókuszában. Általában a **munkanélkülieket** jelölte meg fő célcsoportként a válaszadók szintén közel egyötöde. A **szociálisan rászorulóknak** – így a szegények, hajléktalanok, a nyugdíjasok – is sok szervezet megkülönböztetett figyelmét élvezik. Több intézmény kiemelte célcsoportjai sorában a **csökkent, megváltozott munkaképességűeket**, néhányan pedig egy adott **szakmai csoport** (pl. közalkalmazottak, gyógyszerértékesítők, diplomások) vagy egy konkrét intézmény (pl. iskola) dolgozóit tekintik szervezetük fő kedvezményezettjének.

A3 Van-e olyan célcsoport, amelyre megkülönböztetett figyelmet fordít az Önök szervezete?

	N	%*
1. etnikai kisebbség tagjai	57	43,5
2. fiatalok, pályakezdők	47	35,6
3. 45 év feletti, idősebb munkavállalók	33	25,0
4. alacsony iskolázottságú emberek	28	21,2
5. nők	28	21,2
6. nagycsaládosok	27	20,6
7. fogyatékkal élők	26	19,8
8. munkanélküliek	25	18,9
9. szegények, hajléktalanok	25	18,9
10. nyugdíjasok	19	14,5
11. hátrányos helyzetűek (általában)	16	12,1
12. csökkent, megváltozott munkaképességűek	11	8,3
13. egy szakmai csoport vagy egy konkrét intézmény dolgozója (pl. közalkalmazott, gyógyszerértékesítő, iskola)	10	7,6
14. diplomások	7	5,3
15. más célcsoport (pl. szenvedélybeteg, szociálisan rászoruló, gyesen lévő, bevándorló, falun élő)	8	6,1

*) Az összes megkérdezett 132 intézmény százalékában számolva.

Mivel egy szervezet többféle választ is adhatott, az összes válasz meghaladja a 100%-ot.

III.4.3. A támogatási igények kielégítése

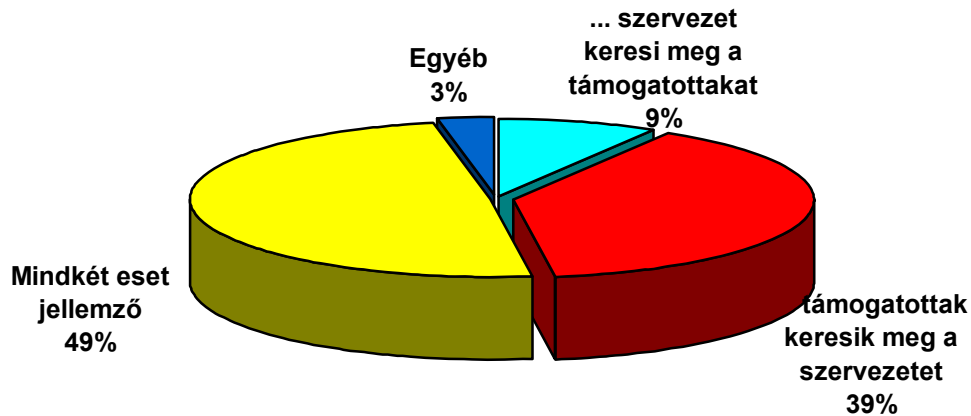
1. A támogatás kezdeményezője

A foglalkoztatási célú civil szervezetek körében inkább az a jellemző, hogy a **támogatottak fordulnak** hozzájuk segítségért (39%), mint az, hogy a szervezetek keresik meg célcsoportjaikat (9%). A leggyakoribb azonban az, hogy mindkét formában eljuttatják szolgáltatásaikat a rászorulókhöz.

A7. Általában mi a jellemző? Az, hogy:

	N	%
1 – Önök keresik meg a támogatottakat	11	8,5
2 – a támogatottak keresik meg az Önök szervezetét	51	39,2
3 – mindkét eset jellemző	64	49,2
4 – más módszerek révén találkozunk	4	3,1
Összesen	130	100,0

A támogatások kezdeményezése a foglalkoztatási célú civileknél

Nem tapasztaltunk lényeges eltérést a támogatások kezdeményezésében aszerint, hogy a szervezet rövidebb vagy hosszabb múlttal rendelkezik-e, alig volt jellemzőbb a fiatalabb szervezetekre, mint az idősebbekre, hogy maguk mennek elébe célcsoportjaiknak.

A különböző fogi formában működő szervezetek viselkedése azonban már jelentősebben különbözik egymástól e téren. Az **alapítványok** körében az átlagosnál gyakrabban fordul elő, hogy ők maguk kezdeményezik a támogatás nyújtását, vagyis ők maguk keresik meg a támogatásra rászorulókat (18%). Egyetlen közalapítvány és kht. sem tett ilyen lépéseket a támogatottak megkeresésére. A **közalapítványokra** viszont másoknál sokkal jellemzőbb, hogy a támogatottak részéről indul a kezdeményezés (69%). A **közhasznú társaságok** körében a legkiegyenlítettebb a támogatási igények kielégítése: hol ők, hol a támogatottak teszik meg az első lépéseket. Az egyesületek, illetve más társadalmi szervezetek viselkedése e téren az átlagosnak felel meg.

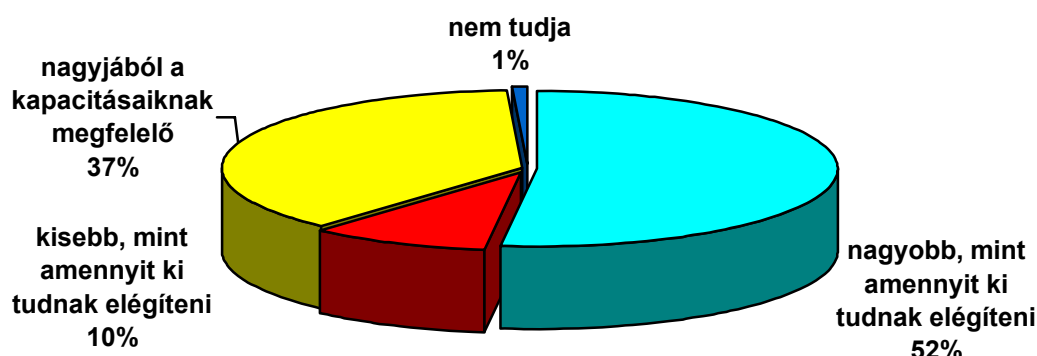
2. A támogatási igények mértéke

A megkérdezettek többsége (52%) úgy ítélte meg, hogy tevékenységükre **nagyobb az igény**, mint amennyit ténylegesen ki is tudnak elégíteni. Több mint egyharmaduk szerint **nagyjából annyi** megkeresés érkezik hozzájuk, amennyit a kapacitásaiknak megfelel. Körülbelül minden tizedik civil szervezettől volt hallható, hogy még lennének tartalékaik, eddig kevesebben fordultak hozzájuk, mint ahány igényt kielégíteni tudnának.

A8. Mekkora az igény az Önök tevékenységére?

	N	%
1 – nagyobb, mint amennyit ki tudnak elégíteni,	68	51,9
2 – kisebb, mint amennyit ki tudnak elégíteni, vagy	13	9,9
3 – nagyjából a kapacitásaiknak megfelelő	49	37,4
0 – nem tudja	1	0,8
Összesen	131	100,0

A támogatási igények jelentkezése a foglalkoztatási célú civileknél

A **közalapítványok** panaszkodtak leginkább arra, hogy többen keresik meg őket, mint ahány igényt ki tudnának elégíteni (62%). Az **egyesületek** körében az átlagosnál valamivel gyakoribb viszont, hogy nagyobb a kapacitásuk, mint amennyit kihasználnak (12%). Az **alapítványi** formában működő foglalkoztatási célú nonprofitok tűnnek a legkiegyensúlyozottabbnak: körükben az átlagosnál gyakoribb, hogy a kapacitásaiknak megfelelő mértékű a beérkező igény (44%).

A **régebben működő** cégek inkább mondhatják el magukról, hogy nagyobb a tevékenységük iránti igény, mint amennyit ténylegesen ki tudnak elégíteni, míg a **fiatal szervezetek** körében valamivel gyakoribb az a jelenség, hogy maradnak le nem kötött kapacitásaik. A **legrégebbi** nonprofitoknál figyelhető meg a legnagyobb egyensúly: náluk már „beállt” az a helyzet, hogy nagyjából annyi a megkeresés irányukban, mint amennyit ki is tudnak elégíteni.

Az igények kielégítésének mértéke a foglalkoztatási célú civil szervezetek alapítási időpontja szerint

Mikor alapították:	Nagyobb, mint amit...	Kisebb, mint amit...	Kapacitásnak megfelelő	Nem tudja	Összesen
1995 előtt	52,9	5,9	41,2		100
1996 - 2000 között	58,7	10,9	30,4		100
2001 - 2005 között	47,9	12,5	37,5	2,1	100
Együtt:	51,9	9,9	37,4	0,8	100

A konkrét számok tükrében vizsgálva a civilek **kereslet-kínálat** jellemzőit, azt mondhatjuk, hogy azok, akik támogatásért fordulnak ezekhez a szervezetekhez, nagy valószínűséggel meg is kapják az igényelt szolgáltatást. A válaszokat természetesen csak azok az intézmények adták meg, amelyek foglalkoznak az adott célcsoporttal: magánszemélyekkel és/vagy szervezetekkel. Sokan nem tudtak pontos választ adni a kérdésre, így végül az érdemi információkat adók kis elemszáma miatt az eredményeket csak tájékoztató jelleggel értelmezhetjük.

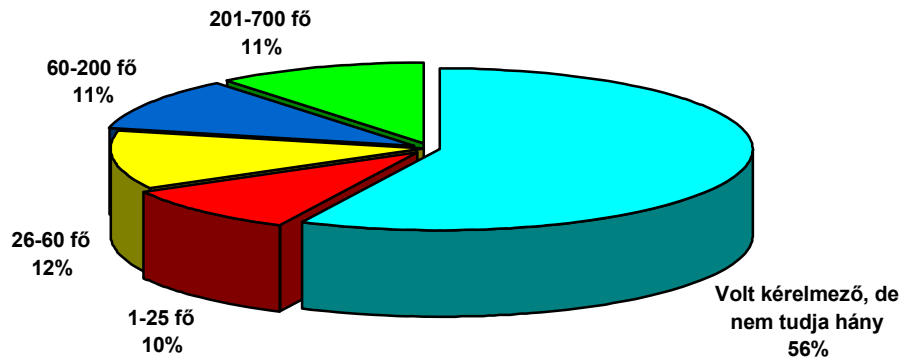
Egy év alatt 2005-ben **átlagosan 154 magánszemély** (minimum 1, maximum 700 fő) keresett meg egy-egy foglalkoztatási célú intézményt, és ezek **84%-a hozzájutott** a kért támogatáshoz. Ezen belül volt persze olyan válaszadó cég, amely csak kis (pl. 10%-os) eredményességről tudott beszámolni, viszont több szervezet tudta 100%-osan kielégíteni az igényeket.

Ugyanebben az évben **átlagosan közel 21 szervezet fordult segítségért** a foglalkoztatási céllal működő civilekhez, és közülük szintén a **túlnyomó többség (87%) megkapta** a kért támogatást. Az átlagostól eltérően volt olyan civil társaság, amely a hozzá forduló szervezeteknek csak alig több mint egyharmadát tudta szolgáltatásaival kielégíteni, viszont jellemzőbb volt az, hogy maximális teljesítményt tudtak nyújtani a civilek a hozzájuk forduló szervezetek számára is.

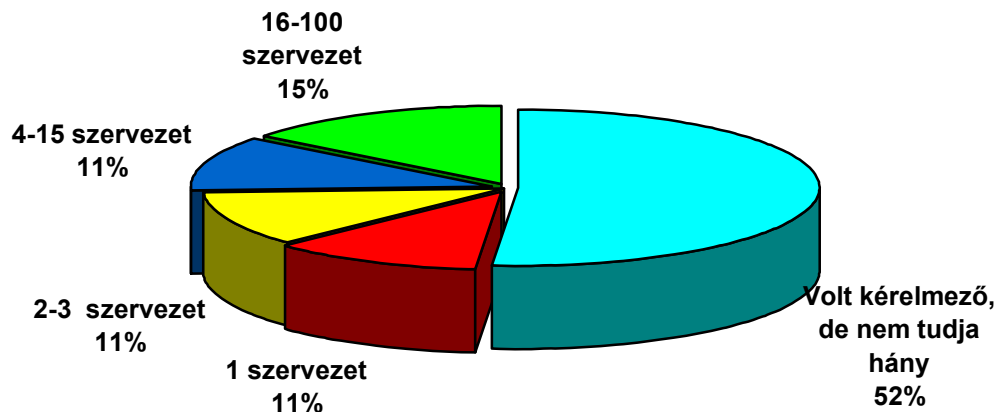
A5 Hány magánszemély vagy szervezet kért, illetve kapott valamilyen támogatást, szolgáltatást szervezetüktől 2005-ben?

Magánszemély kérelmezők száma	Támogatási, szolgáltatási igényt befogadó szervezetek száma	Igényt befogadó szervezetek megoszlása (%)	A támogatást, szolgáltatást kérők átlagos száma
Volt kérelmező, de nem tudja hány	64	57,1	154,3 fő
1-25 fő	11	9,8	
26-60 fő	13	11,6	
60-200 fő	12	10,7	
201-700 fő	12	10,7	
Összesen	112	100,0	
Szervezeti kérelmezők száma	Támogatási, szolgáltatási igényt befogadó szervezetek száma	Igényt befogadó szervezetek megoszlása (%)	A támogatást, szolgáltatást kérők átlagos száma
Volt kérelmező, de nem tudja hány	18	51,4	20,47
1 szervezet	4	11,4	
2-3 szervezet	4	11,4	
4-15 szervezet	4	11,4	
16-100 szervezet	5	14,3	
Összesen	35	100,0	

Hány magánszemély kért valamilyen támogatást, szolgáltatást a szervezettől 2005-ben?

Hány szervezet kért támogatást, szolgáltatást a szervezettől 2005-ben?

Összesítő táblázat a támogatások kérése – megkapása

Hányan kértek tőlük támogatást?	Átlag	Minimum	Maximum	Válaszadók száma (fő)
1. Magánszemély (fő)	154,33	1	700	48
2. Szervezet (db)	20,47	1	100	17
Kb. hány százalékuk kapta meg?				
3. Magánszemély (%)	81,96	10	100	48
4. Szervezet (%)	86,75	38	100	17

A támogatást kérő személyek, szervezetek száma (átlag db) és a kielégítés mértéke (%) a foglalkoztatási célú civil szervezetek jogi formája szerint

	Alapítvány	Közalapítvány	Egyesület, társ. szerv.	Kht.
Hányan kértek tőlük támogatást?				
5. Magánszemély (fő)	152,36	169,14	157,17	100,00
6. Szervezet (db)	6,20	2,00	37,28	13,50
Kb. hány százalékuk kapta meg?				
7. Magánszemély (%)	84,77	76,28	84,72	100,00
8. Szervezet (%)	90,00	84,72	94,00	70,00

III.5. A szervezetek humánerőforrása

III.5.1. Az alkalmazotti és önkéntes munkaerő létszámának alakulása

A felmérésben részt vett foglalkoztatási célú civil szervezetek munkáját összességében **átlagosan 55 fős stáb** segíti, köztük kb. 28 fő rendszeres, 37 fő pedig alkalmi feladatokat lát el. A stáb összetétele és létszáma igen változó.

A megkérdezett cégek háromnegyed részében dolgoznak **főállású alkalmazottak**, akiknek átlagos létszáma eléri a 15 főt (minimum 1, maximum 98 fő). Emellett az intézményeknek mindössze egynegyede foglalkoztat átlagosan 14 **nem főállású alkalmazottat** (minimum 1-et, maximum 50-et), akik bért, fizetést kapnak. A szervezetek kevesebb mint felénél, igen kis létszámban található olyan munkatársak (átlagosan 6 fő), akik **megbízási szerződéses** viszonyban állnak a szervezetekkel, és így járulnak hozzá tevékenységéhez.

SZ6. Vannak-e fizetett alkalmazottaik, és hányan:

	Vannak %	Átlagos létszám (fő)	Minimum (fő)	Maximum (fő)
1. főállású alkalmazottaik	75,5	15,05	1	98
2. nem főállású alkalmazottaik, akik bért, fizetést kapnak:	23,3	14,30	1	50
3. megbízási szerződéssel dolgozó munkatársaik	43,6	5,49	1	50

A civil nonprofit szervezetek közel kétharmadát segítik **önkéntesek**, akik többnyire rendszeresen vesznek részt a működésben. A rendszeresen foglalkoztatott önkéntesek szervezetenként átlagosan 13 főt tesznek ki, míg az alkalmi önkéntesek száma meghaladja a 7 főt. A foglalkoztatási célú civil szervezetek egyharmada egyáltalán nem támaszkodik önkéntesek munkájára.

SZ7. Dogoznak-e szervezetükben önkéntesek és körülbelül hányan?

	Vannak %	Átlagos létszám (fő)	Minimum (fő)	Maximum (fő)
- rendszeresen	62,3	12,76	1	96
- alkalmanként	31,1	7,14	1	45

A **kht-knál dolgozik a legtöbb főállású alkalmazott** (átlagosan 19 fő), az **alapítványoknál pedig a legkevesebb** (8 fő). A tevékenységi csoportbesorolás szerint vizsgálva is az mutatkozik, hogy a közhasznú foglalkoztatást végző szervezetek lényegesen magasabb létszámú állandó munkaerővel rendelkeznek (19 fő), mint különösen a munkanélküliek, álláskereső szervezetek (1 fő). Hasonló tendenciák mutatkoznak a **nem főállású** dolgozók esetében is, viszont a **megbízási szerződések** éppen hogy azoknál a szervezeteknél kapnak nagyobb hangsúlyt, ahol kisebb az alkalmazotti létszám: tehát az alapítványok és egyesületek, illetve a szociális foglalkoztatást végző szervezetek körében (amelyekről tudjuk, hogy alapítványi és egyesületi formában működnek döntően).

Az egyesületek és a kht-k munkáját segíti a legtöbb rendszeresen közreműködő **önkéntes** (átlagosan 18, ill. 12 fő), s hasonlóképpen itt kapcsolódik be a munkába legnagyobb létszámban alkalmi önkéntes is (8, ill. 11 fő).

A szervezet **alapítási időpontjának** tükrében az figyelhető meg, hogy a nagyon régi és nagyon új intézmények erősen korlátozzák **főállású** alkalmazottaik létszámát (8, ill. 11 fő), a középtávon – azaz 1996-2000. óta – működőknél viszont igen sok fizetett főállású alkalmazott dolgozik (átlagosan 22 fő). A nem főállású alkalmazottak esetében egyértelmű az összefüggés: minél régebben alapították a céget, annál kisebb ez a létszám. Ezzel ellentétes a tendencia a **megbízási szerződésen** dolgozókat illetően: minél régebbi a szervezet, annál több ilyen alkalmi szerződéses munkatárs segíti a tevékenységet.

Az **önkéntesek** foglalkoztatásában kisebbek (és statisztikailag semmiképpen

nem érvényesek) az eltérések a különböző időpontban alapított cégek között: a fiatalabb a civil szervezeteket valamivel nagyobb számú rendszeres önkéntes támogatja munkájával, az alkalmi önkéntesek száma viszont inkább egy csekéllyel a középtávú múlttal rendelkezőknél magasabb.

A humán erő összetétele a foglalkoztatási célú nonprofit civil szervezetek jogi formája, tevékenység-besorolása és alapítási időpontja szerint

(létszám-átlagok)

Melyik évben alapították?	Főállású alkalmazott	Nem főállású	Megbízási szerződésen	Önkéntesek: rendszeresen	Önkéntesek: alkalmanként
1995 előtt	8,39	3,00	7,20	9,00	6,84
1996 - 2000 között	21,78	10,75	6,23	13,13	8,63
2001 - 2005 között	11,08	25,17	1,78	14,79	6,00
Összesen:	15,05	14,30	5,49	12,76	7,14

A szervezetek többségénél **stabil munkaerő-gazdálkodás** mutatkozik: az elmúlt egy-másfél évben (2005. januárja óta) ugyanis a megkérdezettek 70%-ánál nem változott a **fizetett alkalmazottak** létszáma. További közel egyötödükönél növekedés következett be, s csak alig minden tizedik szervezet csökkentette fizetett alkalmazottaik létszámát.

Még kiegyensúlyozottabb a helyzet az **önkéntesek** létszámát illetően: erre vonatkozóan a civilek még nagyobb hányada (84%) jelezte, hogy nem következett be változás az elmúlt időszakban. Ezt persze azok a szervezetek is válaszolhatták, ahol egyáltalán nem foglalkoztattak önkénteseket. A nonprofitok egy kisebb hányada (12%) megnövelte önkénteseinek számát az elmúlt másfél évben, viszont létszám csökkenésről csak alig néhányan számoltak be (3%).

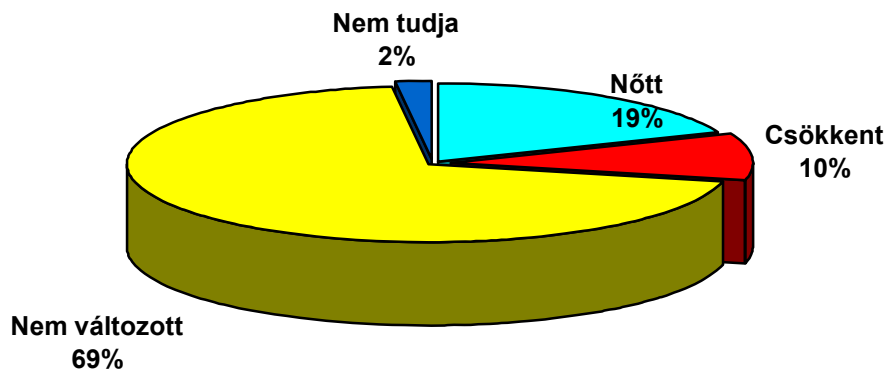
SZ8. Változott-e az elmúlt egy-másfél évben (2005. januárja óta) a fizetett alkalmazottak létszáma?

	N	%
1 – nőtt	20	19,0
2 – csökkent	10	9,5
3 – nem változott	73	69,5
Nem tudja	2	1,9
Összesen	105	100,0

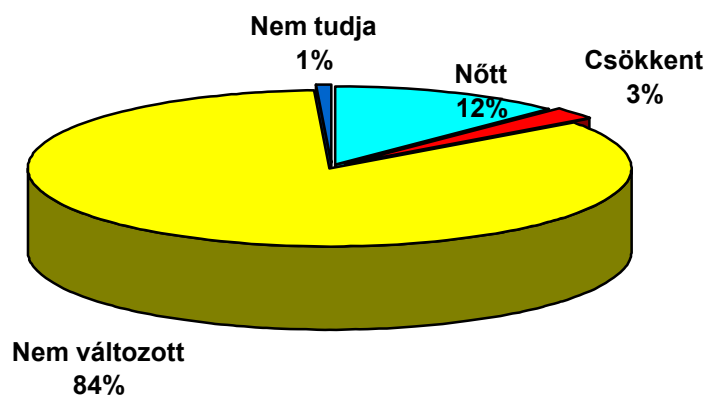
SZ9. Változott-e az elmúlt egy-másfél évben (2005. januárja óta) az önkéntesek létszáma?

	N	%
1 – nőtt	14	12,4
2 – csökkent	3	2,7
3 – nem változott	95	84,1
Nem tudja	1	0,9
Összesen	113	100,0

A fizetett alkalmazottak létszám változása

Az önkéntesek létszám változása

A legstabilabb **alkalmazotti munkaerő-gazdálkodás** a közalapítványoknál és kht-knál mutatkozott, illetve a tevékenység-besorolás szerinti szociális foglalkoztatást és közhasznú foglalkoztatást végző szervezetek körében. A munkanélküliség kezelésével foglalkozó (többnyire alapítványok, közalapítványok) mondták viszont

leggyakrabban, hogy nőtt az alkalmazottaik létszáma az elmúlt másfél évben (2005.januárja óta). A munkanélküliek, álláskeresők szervezetei (többnyire egyesületek) körében pedig az volt az átlagosnál jellemzőbb, hogy csökkentették alkalmazottaik létszámát az elmúlt 1,5 évben.

Az **önkéntesek** létszámát illetően is a kht-kban látszik a legnagyobb létszám-stabilitás, igaz, ez náluk többnyire azt jelentette, hogy sem korábban, sem most nem foglalkoztatnak önkénteseket. Az alapvetően egyesületi formában működő munkanélküliek, álláskeresők szervezetei körében nőtt meg leginkább az önkéntes munka súlya, a szociális foglalkoztatást végzők körében pedig az átlagosnál jobban csökkent.

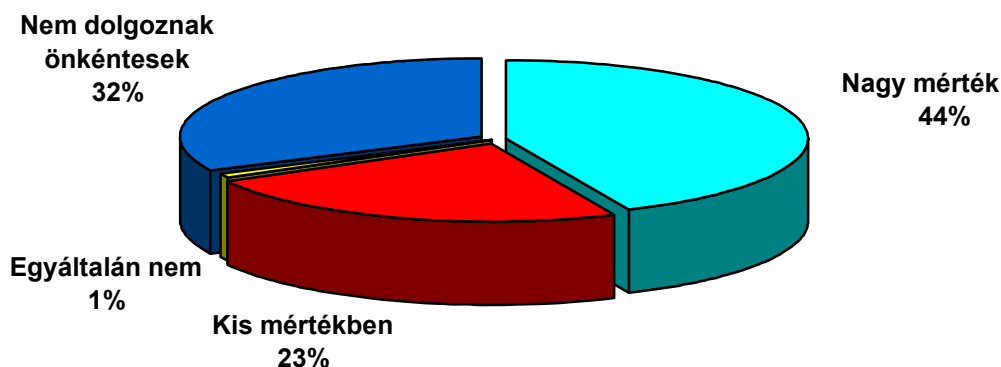
III.5.2. Az önkéntesek munkájának értékelése

Az önkéntesek munkája igen nagy mértékben hozzájárul a civil szervezetek **sikerességéhez** – ezt állította a felmérésben részt vett nonprofit szervezetek közel fele, illetve az önkéntest egyáltalán foglalkoztatók közel kétharmada. E szervezetek további egyharmada szerint ez a hozzájárulás inkább csak kis mértékű, és jószerével senki nem tagadta az önkéntesi támogatás értékét.

SZ12. Ha dolgoznak önkéntesek: Az önkéntesek munkája milyen mértékben járul hozzá az Önök sikerességéhez, céljaik eléréséhez?

	N	%	Önkéntest foglalkoztatók %-ában
1 – nagy mértékben	50	43,5	64,1
2 – kis mértékben	27	23,5	34,6
3 – egyáltalán nem	1	0,9	0,0
4 – nem dolgoznak önkéntesek	37	32,2	100,0
Összesen	115	100	

Az önkéntesek munkájának hozzájárulása a sikerességéhez

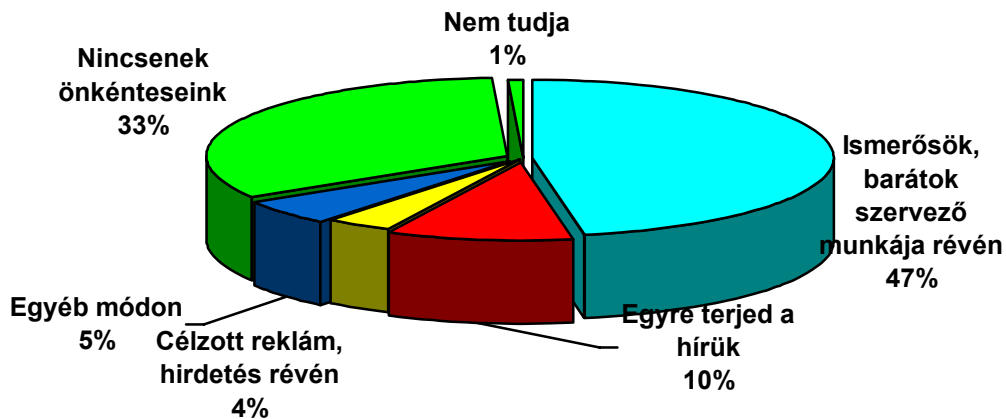
Leginkább az **alapítványok** értékelik magasra az önkéntesek munkáját: háromnegyed részük mondta, hogy ez nagy mértékben hozzájárul a céljaik eléréséhez. A közalapítványok, egyesületek és kht-k körében inkább csak kis jelentőséget tulajdonítanak ennek a közreműködésnek.

Mivel az önkéntesek jelentős szerepet játszanak a civilek működésében, ezért fontos feladat a **toborzásuk**. Ahol foglalkoztatnak önkénteseket, ott ez jellemzően (72%) **ismerősök**, **barátok** szervező munkája révén történik. Olykor segíti a munkaerő megszervezését az is, hogy a **szervezet híre** terjed el, és jut el az önkéntes munkára jelentkezőkhöz (15%). Igen ritkán alkalmaznak ehhez célzott **reklámot**, hirdetést a nonprofitok (5%).

SZ10. Elsősorban hogyan toborozzák az önkénteseket?

	N	%	Önkéntest foglalkoztatók %-ában
– ismerősök, barátok szervező munkája révén	53	47,3	71,6
– nem szervezett munkával, de egyre terjed a hírük	11	9,8	14,8
– célzott reklám, hirdetés révén	4	3,6	5,4
– egyéb módon	6	5,4	8,1
– nincsenek önkénteseink	37	33,0	100,0
Nem tudja	1	0,9	
Összesen	112	100,0	

Az önkéntesek toborzása

Az önkénteseket foglalkoztató szervezetek többsége (80%) azt mondta, hogy segítők általában **hosszú távon megmaradnak** náluk. Ritkán fordul elő (15%), hogy csak néhány hónapig tevékenykednek, majd továbbállnak. Az önkéntesekkel dolgozó valamennyi intézmény hasonlóan nyilatkozott ebben a kérdésben, nem volt köztük számottevő eltérés.

SZ11. Mi jellemző az önkéntesekre?

	N	%	Önkéntest foglalkoztatók %-ában
Hosszú távon, több éven át megmaradnak a szervezetnél	63	54,3	79,7
Csak rövid ideig (néhány hónapig) dolgoznak?	12	10,3	15,2
– Egyéb	4	3,4	5,1
– Nincsenek önkénteseink	37	31,9	100,0
Összesen	116	100,0	

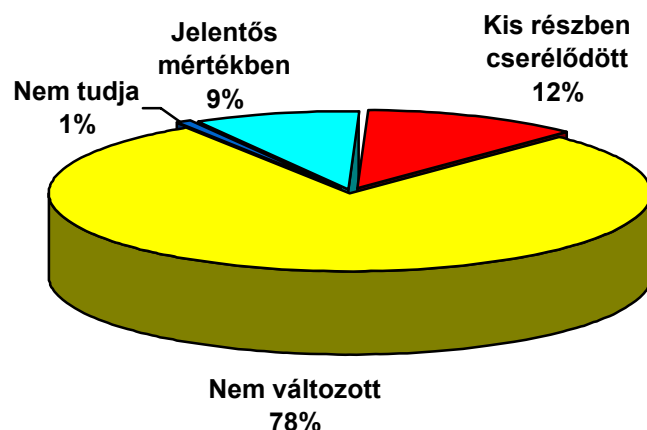
III.5.3. A vezetőség

A civilek **vezetését** is viszonylagos **stabilitás** jellemzi. A válaszadó szervezetek túlnyomó többségénél (79%) nem változott az elmúlt egy-másfél évben a vezetőség összetétele, és csak alig minden tizediknél cserélődött ki jelentős mértékben a felső irányítás személyi állománya.

SZ5. Változott-e az elmúlt egy-másfél évben (2005. januárja óta) a vezetőség összetétele?

	N	%
1 – igen, jelentős mértékben	11	9,0
2 – kis részben cserélődött, vagy	14	11,5
3 – nem változott	96	78,7
Nem tudja	1	0,8
Összesen	122	100,0

A vezetőség összetételének változása

Az **alapítványokat** (82%) és különösen a **közalapítványokat** (92%) jellemzi a legnagyobb állandóság a vezetőik személyét illetően.

A cégalapítás időpontja és a vezetés változása között nem mutatkozik számottevő összefüggés, de az érzékelhető, hogy a **régebben alapított szervezetek** jutottak már leginkább nyugvópontra e téren: ők mondták másoknál valamivel gyakrabban (84%), hogy ma ugyanazok állnak az élén, mint akik egy-másfél évvel ezelőtt is (2005. januárjában).

III.6. Kapcsolatok, együttműködések

III.6.1. Támogatók

A foglalkoztatási célú civil szervezetek többféle forrásból jutnak **bevételekhez**, támogatásokhoz. A felmérésben nem ennek nagyságára, hanem összetételére kérdeztünk rá. Az eredmények azt jelzik, hogy ezek a szervezetek elsősorban a helyi **önkormányzatokra** (61%) és **saját tagjaikra** (60%) számíthatnak, de sokukat (közel felüket) támogatják különböző kormányzati szervek, minisztériumok is. A nonprofit intézmények forrásai között jelentősnek mondhatók még az **állampolgárok személyi jövedelemadó felajánlásai** (38%), továbbá más nevesített **magánszemélyektől** származó adományok is (29%). A civilek nagyjából egyötöde kap támogatást más nonprofit szervezetektől, továbbá vállalatoktól, bankoktól éppúgy, mint költségvetési intézményektől. Ritkábban jutnak hozzá a foglalkoztatási céllal működő civil szervezetek külföldi, egyházi vagy politikai szervezetek támogatásaihoz.

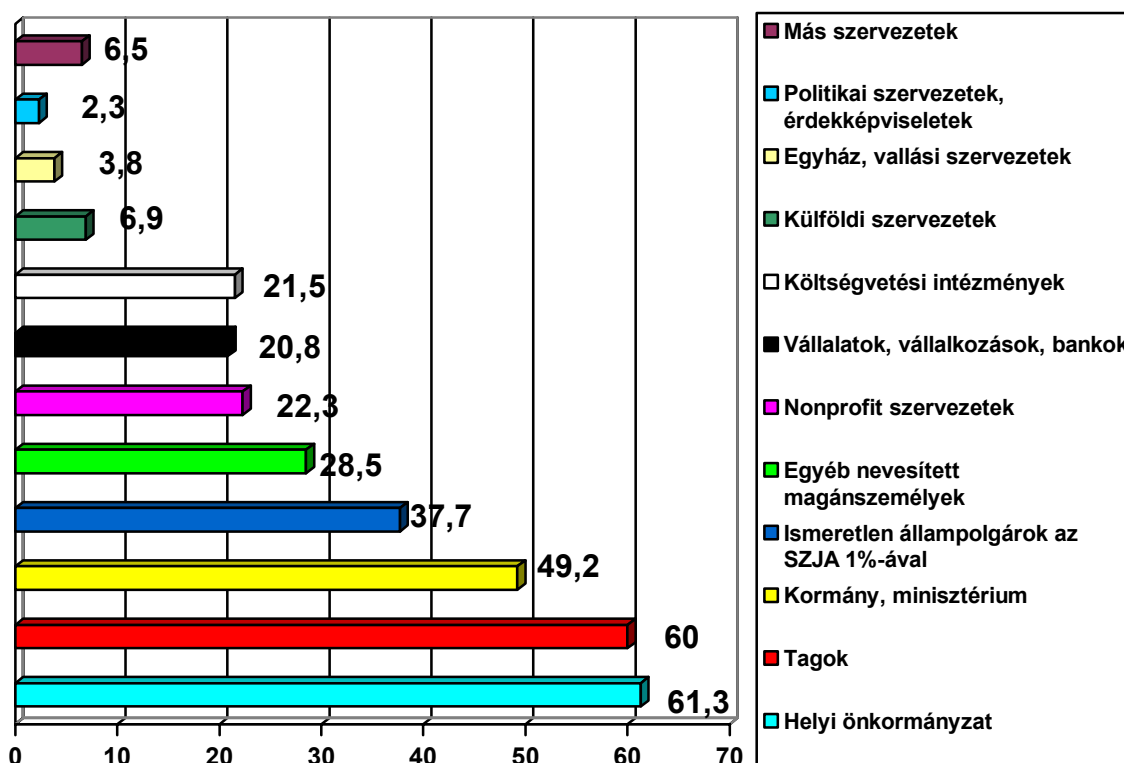
F1. Kik támogatják az Önök szervezetét céljaik elérésében?

	N	%*
1. Helyi önkormányzat	76	61,3
2. Tagok	78	60,0
3. Kormány, minisztérium	64	49,2
4. Ismeretlen állampolgárok az SZJA 1%-ával	49	37,7
5. Egyéb nevesített magánszemélyek	37	28,5
6. Nonprofit szervezetek	29	22,3
7. Vállalatok, vállalkozások, bankok	27	20,8
8. Költségvetési intézmények	28	21,5
9. Külföldi szervezetek	9	6,9
10. Egyház, vallási szervezetek	5	3,8
11. Politikai szervezetek, érdekképviseletek	3	2,3
12. Más szervezetek	7	6,5

*) Az összes megkérdezett 132 intézmény százalékában számolva.

Mivel egy szervezet többféle választ is adhatott, az összes válasz meghaladja a 100%-ot.

A támogatók

A **helyi önkormányzatok** támogatásai elsősorban a közhasznú társaságok működését segítik: a kht-k 81%-ának munkáját segíti ilyen anyagi hozzájárulás. Az alapítványok körében a legritkább ez a támogatási forrás (49%), de az egyesületeknek is csak valamivel a fele (54%) örvendhet önkormányzattól származó juttatásnak.

A saját **tagjaik** támogatására leginkább az egyesületek számíthatnak (81%), legkevésbé pedig az alapítványok (48%) és a kht-k (47%) körében jellemző ez a bevételi forrás.

Kormányzati, minisztériumi támogatásban elsősorban a közalapítványok részesülnek (69%-uk), legkevésbé a közhasznú társaságok (31%-uk).

Az ismeretlen **állampolgárok SZJA 1%** felajánlásai alapvetően az alapítványokhoz jutnak el (63%), legritkábban pedig a kht-khoz (14%).

Nevesített magánszemélyek elsősorban az alapítványok (40%) és közalapítványok (46%) működéséhez járulnak hozzá.

Más **nonprofit szervezetektől** leginkább a foglalkoztatási céllal megalakult alapítványok (25%) és egyesületek (24%) kapnak pénzügyi támogatást.

Szintén elsősorban az alapítványok működését segítik a **vállalatoktól, bankoktól** származó bevételek (35%), a más jogi formában működő nonprofit szervezetek nagyjából azonos mértékben részesülnek ebből (14-15%).

A **költségvetési intézmények** leginkább a közhasznú társaságoknak juttatnak anyagi javakat (33%), feltehetően a kiszervezett tevékenységek finanszírozására.

Külföldi szervezetek leggyakrabban alapítványokat támogatnak (10%), de néhány egyesület (7%) és kht. (6%) is jelezte, hogy hozzájut ilyen bevételhez.

Egyházak, vallási szervezetek csak alapítványokhoz (8%) és kht-khoz (6%) juttatnak el pénzügyi támogatást – a vizsgált foglalkoztatási célú nonprofit szervezetek körében.

Politikai szervezetek, érdekképviseletek – ha támogatnak civileket, akkor azok – nagy valószínűséggel közhasznú társaság formájában működnek (6%).

III.6.2. Együttműködések

A támogatói körben első helyen álló **önkormányzatok** jelentik a civil szervezetekkel való **együttműködésnek** is a fő tényezőjét: kétharmaduk ápolta ilyen kapcsolatot 2005-ben. Emellett majdnem minden második szervezet áll kapcsolatban más nonprofit intézménnyel, egyharmaduk pedig vállalatokkal vagy minisztériumokkal. Az együttműködő partnerek között sok esetben (26%) megjelennek szociális intézmények is, ritkábban pedig külföldi szervezetek, egyházak.

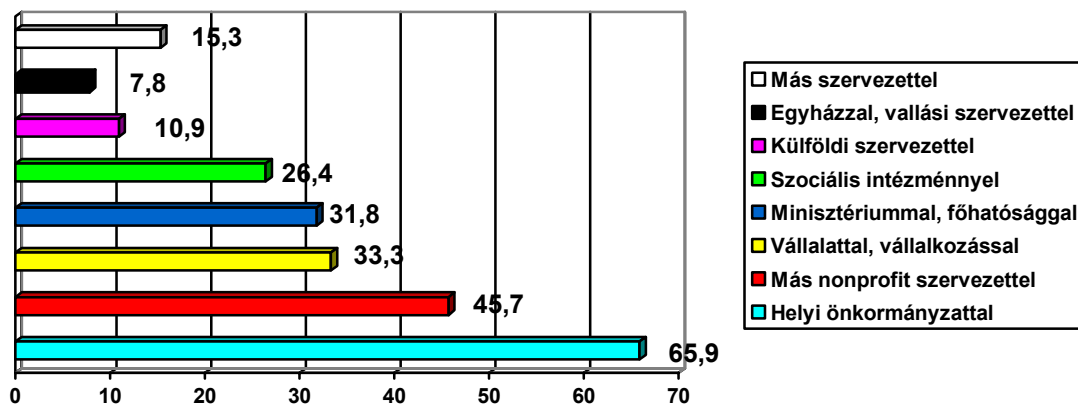
F4. Kivel működött együtt a szervezetük az alábbiak közül 2005-ben?

	N	%*
1. helyi önkormányzattal	85	65,9
2. más nonprofit szervezettel	59	45,7
3. vállalattal, vállalkozással	43	33,3
4. minisztériummal, főhatósággal	41	31,8
5. szociális intézménnyel	34	26,4
6. külföldi szervezettel	14	10,9
7. egyházzal, vallási szervezettel	10	7,8
8. Más szervezettel	15	15,3

*) Az összes megkérdezett 132 intézmény százalékában számolva.

Mivel egy szervezet többféle választ is adhatott, az összes válasz meghaladja a 100%-ot.

Az együttműködők

Az együttműködésekben jellegzetes partneri kapcsolatokat rajzolódnak ki. A **szociális intézmények, a nem foglalkoztatási célú egyéb civil szervezetek, továbbá a vállalkozások és az egyházak** túlnyomóan az **alapítványokkal** állnak együttműködésben.

A **helyi önkormányzatok** legerősebben a **közhasznú társasági** formában működő foglalkoztatási célú civilekhez kötődnek.

A **minisztériumok** nagyjából egyformán játszanak szerepet ezeknek a nonprofit szervezeteknek a működésében.

A **külföldi szervezetekkel** pedig leginkább az egyesületek tartanak fenn együttműködési kapcsolatot.

A vizsgálatban részt vett intézmények többsége (62%) nem tagja „**ernyő-szervezetnek**”. Minél régebben alapították a céget, annál valószínűbb, hogy részt vesz ilyen együttműködésben: az 1995 előtt alakult szervezetek több mint fele, a 96-2000. között létrejöttek egyharmada, a fiatal nonprofitoknak pedig csak egyötöde.

A foglalkoztatási célú civileknek az a valamivel több mint egyharmada, amely bekapcsolódott ilyen network-be, általában **nagyon sikeresnek, hatékonynak** tartja ezt az együttműködést.

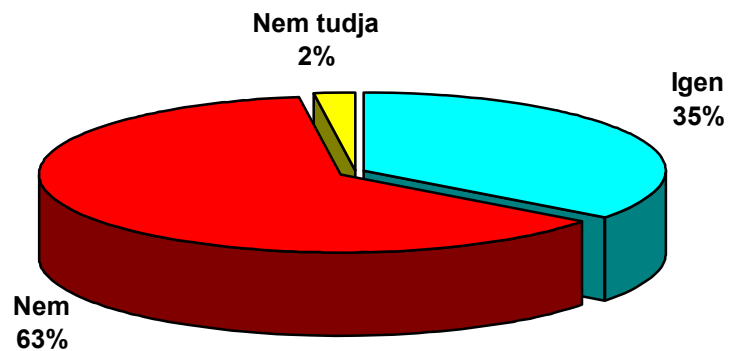
Az egyesületek közel fele vesz részt „**ernyő-szervezetek**” **együttműködésében**, az alapítványok egyharmada, a kht-k és közalapítványoknak pedig csak alig egynegyede. Figyelemre méltó, hogy inkább azok a szervezetek

tartják hatékonyabbnak ezt az együttműködést, amelyek működésében ez kisebb szerepet játszik: tehát alapvetően az alapítványok (72%-uk nagyon sikeresnek nevezte) és a közalapítványok (67%-uk). Az egyesületek és kht-k közül csak minden második nevezte sikeresnek ezt a kapcsolatot.

F5. Tagja-e az Önök szervezete valamilyen „ernyő-szervezetnek”?

	N	%
1 – igen	46	35,4
2 – nem	81	62,3
Nem tudja	3	2,3
Összesen	130	100,0

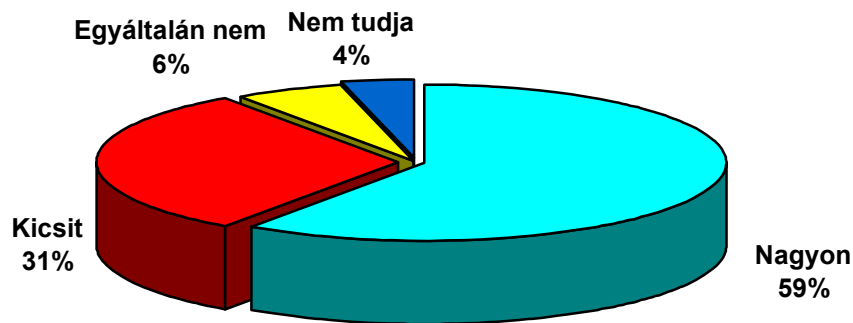
Tagság „ernyő-szervezetben

F6. Ha tagja „ernyő-szervezetnek”: Mennyire tartja sikeresnek, hatékonynak ezt az együttműködést?

	N	%
1 – nagyon	31	59,6
2 – kicsit	16	30,8
3 – egyáltalán nem	3	5,8
Nem tudja	2	3,8
Összesen	52	100,0

Az „ernő-szervezeti” együttműködés mennyire hatékony

III.7. Infrastruktúra, működési feltételek

A foglalkoztatási céllal működő civil szervezetek többsége (nagyjából fele) **közepesnek** tartja működési feltételeit, vagyis a pótlandó hiányok mellett el tudja látni feladatait. A szervezetek másik fele igen különbözően értékelte helyzetét: majdnem ugyanannyian minősítették azt jónak, mint ahányan rossznak.

I2. Milyennek tartja a működésük feltételeit?

	N	%
1 – Jónak (vagyis szinte minden megvan a működésükhöz)	30	22,7
2 – Közepesnek (tehát vannak még hiányok, de működőképeseek)	69	52,3
3 – Rossznak (nagyon sok minden hiányzik a zökkenőmentes működéshez)	33	25,0
Összesen	132	100,0

A működési feltételek megítélése

Legelégedettebbek az alapítványok és az egyesületek (körükben 25, ill., 29% volt a „jó” értékelés). A közepes minősítést túlnyomóan a kht-k szorgalmazták (70%-uk). A **legtöbb „rossz” értékelés pedig a közalapítványok** részéről fogalmazódott meg (54%).

A **tárgyi-technikai infrastruktúrát** vizsgálva azt tapasztaltuk, hogy legjobb az ellátottság a telefont, számítógépet illetően, és a szervezetek több mint háromnegyedének önálló irodája is van. Nagyjából kétharmaduk rendelkezik internettel, fénymásolóval, fax-szal is. Gépjárművet csak kb. minden második intézmény tud fenntartani, és csak kevesebb mint felük tevékenykedik önálló épületben.

Problémáik sorában szinte kivétel nélkül a megfelelő **anyagi források hiányát** neveztek meg a válaszadó nonprofitok vezetői (72%). Pénzre, támogatásokra, biztos finanszírozásra, a működési költségek fedezésére lenn szükségük ahhoz, hogy eredményesebbek lehessenek. Néhány szervezet konkrét tárgyi eszközhiányra is utalt (speciális berendezések, gépek, számítógépek, eszközök).

11. Szervezetük rendelkezik-e a következőkkel?_Ha igen: milyen formában?

	Nem rendelkezik vele	Rendelkezik vele, és/de....			Együtt
		saját tulajdonukban van	de csak bérlik	nem saját, csak ingyen használják	
Telefonnal	16,8	62,6	8,4	12,2	100,0
Számítógéppel	22,1	66,4	1,5	9,9	100,0
Önálló irodával	23,7	22,1	41,2	13,0	100,0
Internettel	32,1	58,8	1,5	7,6	100,0
Fénymásolóval	34,4	56,5	2,3	6,9	100,0
Telefax-szal	37,4	49,6	4,6	8,4	100,0
Gépjárművel	49,6	45,0	2,3	3,1	100,0
Önálló épülettel	51,2	18,6	26,4	3,9	100,0

13. Mi hiányzik leginkább a működésükhöz?

Összes válaszadó:	117 fő
Ebből pénzre, anyagi erőforrásokra utalt:	84 fő

III.8. Gazdálkodás

III.8.1. Éves költségvetés

A gazdálkodással, bevételek nagyságrendjével kapcsolatos kérdéseket nem szívesen válaszolták meg a megkérdezettek: közel egyharmaduk nem mondta meg, mekkora volt a bevételük 2005-ben. A választ adók több mint egyharmada pedig úgy nyilatkozott, hogy nem volt semmilyen bevétele. A bevétellel rendelkezők **átlagosan közel 13 millió forinttal gazdálkodtak**, ami mögött igen nagy szóródás mutatkozott: a szervezetek közel egyötöde kevesebb mint egymillió forintos bevételt könyvelhetett el (sőt volt olyan szervezet, amely mindössze 12 ezer forintot), egynegyedük viszont több tíz milliós (maximum 86 millió forintos) pénzüsszeggel gazdálkodott 2005-ben.

M3. Az Önök 2005-ös bevétele milyen nagyságrendű volt, vagyis mennyi pénzzel gazdálkodtak?

	N	N	%
Nem válaszolt a kérdésre:	41		
Nem volt bevétele:	34	34	37,3
1 millió alatt	17	17	18,6
1-75 millió között	18	18	19,7
75 millió fölött	22	22	24,1
Összesen	132	91	100,0

Akinek volt bevétele, ennek értéke (Ft-ban):

N	Minimum érték	Maximum	Átlag	Szórás
57	12 000	86 000 000	12 776 263	18 267 950

A **közhasznú társaságok a „leggazdagabbak”**: 2005-ben átlagosan 18 millió forinttal gazdálkodtak, és több mint kétharmaduk (67%) tartozik a 75 milliót

vagy még nagyobb összeget kezelők közé.

A **munkanélküliség kezelésével** foglalkozó többnyire **alapítványi** formában működő nonprofitok éves költségvetése átlagosan 16 millió forint volt 2005-ben.

A szintén leginkább a munkanélküliség kezelésével foglalkozó **közalapítványok** zöme (75%) közepesnek tekinthető, 1-75 milliós nagyságrendű költségvetéssel rendelkezik.

A **munkanélküliek és álláskereső** többnyire **egyesületi** formában tevékenykedő szervezeteinek éves költségvetése átlagosan 1 millió forint körül mozog. De az alapítványok és az egyesületek között igen egyenletesen oszlanak meg a kis, közepes és nagy bevételű intézmények. Nagyjából egy-egy harmaduk tartozik az egy milliónál kevesebb bevétellel rendelkezők közé, az 1-75 millió közötti pénzzel, valamint a több mint 75 millióval gazdálkodók közé.

A **szociális foglalkoztatás** tevékenység-csoportba tartozó részben egyesületek, részben alapítványok éves gazdálkodási kerete közel 7 millió forint volt 2005-ben.

III.8.2. Pályázati bevételek

A bevételeket a nonprofit szervezetek többsége (77%) **pályázatok** útján is szerzi. Amelyek éltek ezzel a lehetőséggel, egy év alatt (2005-ben) **átlagosan 7-szer** pályáztak támogatásra. Köztük volt, amely mindössze egyszer, de volt, amely 50 alkalommal is. A pályázók túlnyomó többsége (88%-a) elnyerte a támogatást, átlagosan majdnem minden második, közel 4 pályázat volt sikeres.

M1. Hány alkalommal pályáztak meg támogatást 2005-ben összesen?

Egyszer sem: 31 szervezet (23,5%)

Akik legalább egyszer pályáztak: 101 szervezet (76,5%), köztük:

N	Minimum érték	Maximum	Átlag	Szórás
101	1	50	6,79	7,95

**M2. (Akik legalább egyszer pályáztak):
Ebből hány alkalommal nyerték el a teljes összeget vagy a támogatás egy részét?**

Egyszer sem nyertek: 12 szervezet (11,9%)

Akik legalább egyszer nyertek: 89 szervezet (88,1%), köztük:

N	Minimum érték	Maximum érték	Átlag	Szórás
89	1	35	3,88	4,53

A pályázatok számát illetően volt némi eltérés a különböző szervezeti csoportok között, a siker-arányokat tekintve viszont elenyésző a különbség. Legtöbb alkalommal az egyesületek pályáztak, átlagosan közel 9 alkalommal, és ebből átlagosan 5-ször nyerték el az igényelt támogatást, vagyis az esetek 60 százalékában.

A foglalkoztatási célú **alapítványok** átlagosan 7 pályázatából csak alig minden második volt sikeres, ők voltak a legkevésbé eredményesek e téren.

A közhasznú társaságok valamivel több mint átlagosan 5 pályázatából 3 volt elfogadva.

Legkevesebb pályázatot a **közalapítványok** nyújtottak be 2005-ben: átlagosan 4-et, amiből közel hármat meg is nyertek.

A tevékenység-típus szerinti besorolásukat tekintve a **munkanélküliség kezelésével foglalkozó nonprofitok pályáztak legintenzívebben** (átlagosan 8-szor), 55%-os sikerrel. A másik aktív pályázónak a munkanélküliek, álláskeresők szervezetei tekinthetők, amelyek 7-ből közel 4-et sikeresen nyújtottak be. A közhasznú foglalkoztatást végzők több mint 5 pályázatából 3 volt sikeres. És a legkevésbé éltek a pályázati lehetőségekkel a szociális foglalkoztatást felvállaló nonprofitok: 2005-ben mindössze átlagosan alig 4 alkalommal, amiből a felét el is nyerték.

III.9. Az eredményesség, hatékonyság értékelése, változásai

A foglalkoztatási céllal működő civil szervezetek általában (82%) kapnak valamilyen **visszajelzést** munkájuk eredményességéről, hatékonyságáról, elsősorban tagjaik, támogatóik részéről, személyesen, telefonon vagy írásban. Néhány esetben az értékelés valamilyen hatóság vagy ellenőrző, monitorozó intézmény részéről jutott el hozzájuk.

M6. Kapnak-e Önök valamilyen visszajelzést munkájuk eredményességéről?

	N	%
1 – igen	108	81,8
2 – nem	24	18,2
Összesen	132	100,0

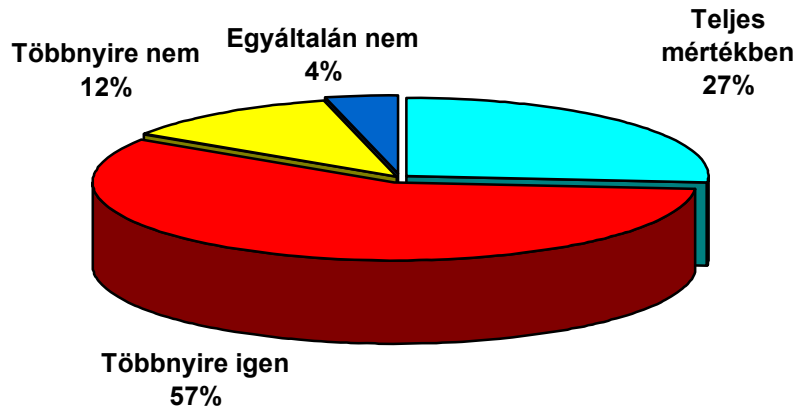
III.9. 1. A 2005-ös eredmények értékelése

A megkeresett szervezetek jórészt sikeresnek, eredményesnek tartják tevékenységüket. Legtöbben (57%) úgy érzik, **céljaikat többnyire meg tudták valósítani 2005-ben**, sőt nem kevesen (27%) **teljes sikernek** könyvelték el az elmúlt évet. Mindössze 16%-uk minősítette többé vagy kevésbé eredménytelennek az évet.

M8. Összességében mit mondana: a kitűzött céljaikat mennyire tudták megvalósítani 2005-ben?

	N	%
1 – teljes mértékben,	35	26,5
2 – többnyire igen,	76	57,6
3 – többnyire nem vagy,	16	12,1
4 – egyáltalán nem.	5	3,8
Összesen	132	100,0

A célkitűzések megvalósítása 2005-ben

A vizsgálatban részt vett foglalkoztatási célú közalapítványok voltak legelégedettebbek eredményeikkel: közel egyharmaduk teljes mértékben, kétharmaduk többnyire meg tudta valósítani kitűzött céljait, és egyiküknél sem maradt el a siker 2005-ben.

A **közhasznú társaságok** értékelték másodikként legkedvezőbben a működésüket (89%-uk): ebből több mint egynegyedük teljes sikert, kétharmaduk többnyire sikert könyvelhetett el a múlt évben.

Az **egyesületeknek** is túlnyomó többsége (83%) volt teljesen (29%) vagy többnyire (55%) elégedett az eredményeivel.

Az **alapítványok** között fordult elő leggyakrabban a **kedvezőtlen** értékelés: 15%-uk többnyire nem, 10%-uk pedig egyáltalán nem tudta célkitűzéseit elérni 2005-ben, több vagy kevesebb sikerről pedig az átlagosnál kevesebben számoltak be körükben (23, ill. 53%).

A szervezetek alapításának időpontjától, tehát működésük időtartamától nem látszott függeni az eredményesség megítélése: régi és új cégek egyaránt voltak többnyire elégedettek 2005-ös működésükkel.

III.9.2. A hatékonyság összetevői

Az **eredményesség összetevőit** vizsgálva elmondható, hogy ebben talán legmeghatározóbb a **lakossággal, illetve az ellátottakkal való együttműködés** lehetett. Nagy mértékben hozzájárulhatott a sikerekhez a többi civil szervezettel való

együttműködés is. Nagyon sikeresnek tartotta tevékenységét a megkérdezettek több mint fele a szolgáltatásaik színvonalában, minőségében is. A szervezetek saját ismertségükkel, elismertségükkel kapcsolatosan is többnyire sikerről számoltak be, de nagyjából ugyanannyian tartották azt közepesnek, mint ahányan nagyonak.

Kevésbé tartják hatékonyak működésüket a nonprofitok a támogatottak számát illetően, és különösen az önkormányzatokkal, kormányzati szervekkel való együttműködés tekintetében, amit – jóllehet még mindig a többség sikeresnek ítélt, de – 13%-uk sorolt a **sikertelen tényezők** közé. Eredménytelenségről leggyakrabban pénzügyi vonatkozásban számoltak be a cégek: a bevételek, kiadások mérlegét illetően több mint egyötödük tartotta magát sikertelennek.

M4. Mennyire tartja működésüket sikeresnek, hatékonyak?

	Nagyon	Közepesen	Sikertelen	Együtt
	sikeres			
1. a támogatottak számát illetően (hány főt vagy szervezetet tudtak támogatni)	39,5	52,4	8,1	100,0
2. a szolgáltatásaik színvonalát, minőségét illetően	52,4	44,4	3,2	100,0
3. pénzügyi szempontból (a bevételek, kiadások mérlegét illetően)	16,1	62,9	21	100,0
4. az önkormányzattal, kormányzattal való együttműködésüket illetően	45,9	41,0	13,1	100,0
5. más civil szervezetekkel való együttműködésüket illetően	54,9	38,1	7,1	100,0
6. és a lakossággal, az ellátottakkal való együttműködésüket illetően	63,5	33,9	2,6	100,0
7. ismertségüket, elismertségüket illetően	48,8	46,3	4,9	100,0

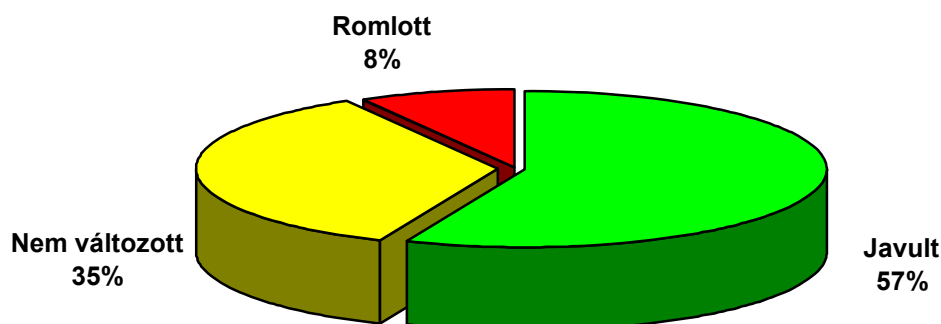
III.9.3. Az eredményesség változásának megítélése

Mindent egybevetve a megkérdezett foglalkoztatási célú civil szervezetek többsége (57%-a) úgy nyilatkozott, hogy szervezetük **eredményessége javult** az elmúlt egy-másfél évben. Valamivel több mint egyharmaduk nem tapasztalt változást e téren, és mindössze 8%-uk érzékelte, hogy romlott a hatékonyságuk 2005 januárja óta.

M5. Összességében hogyan változott a szervezetük eredményessége, hatékonysága az elmúlt egy-másfél évben (2005. januárja óta):

	N	%
1 – javult,	74	56,5
2 – nem változott, vagy	46	35,1
3 – romlott	11	8,4
Összesen	131	100,0

Az eredményesség, hatékonyság változása

A **közalapítványok** képviselőinek válaszaiból tükröződött a **legnagyobb megelégedés**: több mint háromnegyed részük (77%) állította, hogy 2005. januárja óta javult szervezetük eredményessége. A közhasznú társaságok is igen jó tendenciákat érzékeltek működésük elmúlt másfél évében: közel kétharmaduk javulónak minősítette ezt az irányt. Az egyesületek és alapítványok között azonban csak minden második szervezetnél talákoztunk kedvező válasszal. Az **alapítványok** körében fogalmazódott meg ugyanakkor a leggyakrabban az a **kedvezőtlen** vélemény, hogy az elmúlt másfél évben negatív irányban változott meg szervezetük eredményessége.

A nonprofit szervezetek tevékenység-besorolása szerint a **közhasznú foglalkoztatást végzők látszanak a legelégedettebbeknek** az elmúlt időszak eredményeit illetően (64%), és az átlagosnál kevesebben panaszkodtak körükben negatív elmozdulásra. A munkanélküliség kezelésével foglalkozó szervezetek – amelyek ezúttal leginkább a közalapítványok köréből kerültek ki – szintén a viszonylag jó eredményeknek örvendő nonprofitok sorába tartoznak (58%-uk javuló, 9%-uk romló tendenciát érzékelve). A munkanélküliek, álláskeresők alapvetően egyesületi szervezeteinek csak alig több mint egyharmada jellemezte javulónak működésük hatékonyságát, de viszonylag kevesen (6%) érzékelték körükben azt, hogy eredményeik romlottak volna. A szociális foglalkoztatást végzők, elsősorban az ilyen alapítványok jelezték legerőteljesebben, hogy rövid távon romlást észleltek működésükben.

Az **1995-nél régebben megalakított** szervezetek fele úgy nyilatkozott, hogy **stabilnak** érzi eredményességét az elmúlt másfél év folyamán: az se nem javult, se nem romlott. Ezzel szemben az **1996-2000. között** létrejött foglalkoztatási célú civilek határozottan pozitív eredményeket tudtak felmutatni: több mint kétharmaduk (69%) úgy érzékelték, hogy kedvező irányban változtak működési mutatóik. És hasonlóan a legfiatalabb cégek zöme is (59%) ilyen javuló tendenciáról számolt be az elmúlt másfél év távlatában. A negatív változás mind a régebbi, mind az újabb cégek körében hasonló mértékű (8-9%), vagyis az eredménytelenség nem mutat összefüggést a civil szervezetek élettartamával.

IV. POLICY: KÖVETKEZTETÉSEK, JAVASLATOK

Ajánlások a foglalkoztatási célú civil szervezetek működésének hatékonyabbá tételére a kialakulóban levő munkaerőpiaci körülmények között

1. A költségvetési megszorítások, valamint a közigazgatás és a közszolgáltatások előrevetített reformja olyan változásokat idéz elő a munkaerőpiacon, amelyekre nemcsak az állami foglalkoztatási és munkaerőpiaci szervezeteknek, hanem a foglalkoztatási célú civil szervezeteknek is **fel kell készülniük**. A szervezetek egy részének tevékenysége már most is **egy-egy szakmai csoport foglalkoztatási helyzetének javítására** irányul. Minthogy várható hogy jelentős szakmacsoportok (pl. pedagógusok, köztisztviselők) munkahelye szűnik meg, a foglalkoztatási célú civil szervezetek egy részének is érdemes lenne **egy-egy szakmacsoportra koncentrálni**. Működésük így hatékonyabbá válhatna, mivel az adott szakmából felszabaduló foglalkoztatottak képzettségéről, készségeiről, átképzésének lehetőségeiről, valamint a munkaerőpiacon általuk betölthető állásokról mélyebb ismereteket tudnának szerezni.
2. A foglalkoztatási célú civil szervezetek működésében érdemes azokat a tevékenységeket kidomborítani, amelyek általában a **munkaerő rugalmasságát javítják** (pl. képzés). A munkaerőpiac várható alakulása ugyanis szükségessé teszi a rugalmasságot, amely a mai magyar aktív korú népességre általában nem jellemző.
3. Érdemes lenne a foglalkoztatási célú civil szervezetek működését, illetve megalakulását **ösztönözni az országnak azokban a kistérségeiben**, amelyekben különösen **alacsony a foglalkoztatottság** és/vagy különösen magas a munkanélküliség. Jelenleg nincs igazi összefüggés az egyes térségek foglalkoztatási és munkanélküliségi mutatói és az ott működő foglalkoztatási célú civil szervezetek száma között. A helyi civil szervezetek helyismerete, az adott kistérség népessége speciális problémáinak és a gazdaság helyi szereplőinek közvetlen ismerete – megfelelő működési feltételek esetén – hatékony segítséget nyújthat az adott térség foglalkoztatási helyzetének javításában.
4. Egyelőre **hiányoznak** azok a foglalkoztatási célú civil szervezetek, amelyek a **munkaerő mobilitását segítenék elő**. A hazai alacsony foglalkoztatási ráták egyik fontos oka a földrajzi mobilitás hiánya. Civil szervezetek sok megoldással (pl. közlekedés, lakhatás) tudnák ezt elősegíteni.

A kérdőíves felmérés eredményeire támaszkodó ajánlások:

5. A foglalkoztatási célú civil szervezetek működésének eredményességét nagy mértékben korlátozzák a **pénzügyi lehetőségek**. Azok a szervezetek, amelyek – jogi formájuk révén is – könnyebben hozzájutnak a forrásokhoz, hatékonyabban, sikeresebben tudják céljaikat elérni, mint azok, amelyeknek elképzelései megvalósítása finanszírozási akadályokba ütközik.
6. Az **alapítványok, kht-k** a finanszírozás lehetőségeit illetően lényegesen nagyobb előnyöket élveznek, mint az **egyesületek** vagy más társadalmi szervezetek. Célszerű lenne átgondolni az egyesületi formában működő intézmények forrásbővítési lehetőségeit (pl. pályázatok célzott eljuttatása hozzájuk).

7. A kutatás eredményei érzékeltették a **civil szervezetek jogi formái közötti** számos vonatkozásban jelentkező különbségeket. Ennek egyik megnyilvánulása a fő bevételi forrást jelentő **pályázatok** területén mutatkozott. pályázati feltételek megfogalmazásában ugyanis gyakran szerepel a szervezeti jogi forma mint korlátozó tényező. Több civil szervezet ütközik ebbe az akadályba, amikor pályázati támogatásokat keres. Célszerű lenne **megvizsgálni a jogi formához való kötöttség ésszerűségét, indokoltságát**, és rugalmasabbá tenni az esetlegesen fölösleges adminisztratív megszorításokat, csökkentve ezzel néhány szerveződési forma hátrányait.
8. A magánszemélyektől befolyó **SZJA-támogatások** jelentősen hozzájárultak a civil szervezetek működőképességének növeléséhez. Ezt a forrást nagyra értékelik a szervezetek, és számítanak rá a jövőben is.
9. A kérdőíves felmérés eredményei rávilágítottak arra, hogy a civil szervezetek **hatékonysága rendkívül sok tényező mentén** formálódik. Ezért ennek méréséhez számos elem bevonására van szükség. A jelen felmérés csak a felszínen érintette a hatékonyság mérésének lehetőségét, mélyebbre az adott keretek között nem áshatott. Ugyanakkor célszerű lenne – részben a KSH-ban rendszeresen zajló adatgyűjtés mutatóira, részben a jelen kutatási program eredményeire is támaszkodva – kidolgozni egy **többváltozós, összetett indikátor-rendszert**, amely kifejezetten a civilek hatékonyság-mérőjeként lenne alkalmazható. Ennek a mérési rendszernek az adatokkal való feltöltésére időszakonként kerülhetne sor, vagy célzott szakmai csoportosítású nonprofitok körében, vagy az egész nonprofit szférára kiterjesztve.
10. A civil szervezetek hatékonyságának feltárására aggregált statisztikai mérőszámok is alkalmasak, de jól kiegészítenék a kvantitatív eredményeket a **kvalitatív megközelítések** is. Ennek egyik lehetősége a szervezeti szintű közvetlen, **direkt hatékonyság-elemzés, monitorozás, értékelés**, amelynek kidolgozott módszertana létezik, és néhány európai foglalkoztatási célú projektben alkalmazzák is a (pénzügyi) támogatások felhasználásának részben tiszta ellenőrzésére, részben ezek hatékonyságának értékelésére.
11. Másfelől át lehetne gondolni a lehetőségét egy „**nonprofit-ügyfélszolgáltatnak**”, amely részben kezdeményezné a kapcsolatot a nonprofit szervezetek felé, problémáik megismerésére, kezelésére, részben információs, segélyszolgálati fóruma lehetne a civileknek.

Eltérés a non-profit adatgyűjtés 2003. évi eredményei és a 2005. évi kérdőíves felmérés eredményei között

Az eltérések arra utalnak, hogy 2003. és 2005. között további elmozdulások történtek a működésben a professzionalizálódás, a jogi forma terén a közhasznú társaságok irányába. Ezzel magyarázható például, hogy az alkalmazottal működő szervezetek aránya lényegesen magasabb 2005-ben, mint 2003-ban. A professzionalizálódás szükségszerű, egyrészt azért, mert egyre hosszabb ideje működnek a szervezetek és egyre több tapasztalatot szereznek, másrészt azért, mert az elmúlt 3-4 évben jelentős hazai és nemzetközi pályázati források nyíltak meg a civil szervezetek előtt,

amelyek megszerzéséhez, kezeléséhez, az azzal való elszámoláshoz, a pályázati források céljának megfelelő tartalmi feltételek teljesítéséhez komoly szakmai felkészültségre, stabil működési módra van szükség.

Ajánlások további kutatásokra

A civil szervezetek működésének feltárásához, társadalmi beágyazottságának vizsgálatához javasoljuk az esélyegyenlőségi és a foglalkoztatási célú civil szervezetek kutatása után további szakterületeken működő civil szervezetek vizsgálatát. Az eddigi tapasztalok alapján elsősorban további humánerőforrás területek civil hátterének feltárását tartjuk szükségesnek. Ezek közül kiemelten fontosnak tartjuk:

- az **egészségügyi, egészség-megőrzési, egészségnevelési** területeken, illetve
- az **oktatási-képzési** területen működő civil szervezetek

működésének feltárását, egyebek mellett azért is, mert ezek a szakmai területek szoros összefüggésben állnak eddigi kutatásainkkal, így az eddigi és a javasolt további elemzések összekapcsolásában komoly szinergiák rejlenek.

IRODALOM

- Bocz János – Cseh Judit – Kuti Éva Mászáros Geyza – Sebestény István: Nonprofit szervezetek Magyarországon, 2000 – KSH, Bp., 2002.
- Adam Seligman: A civil társadalom eszméje Budapest, Kávé Kiadó, 1997.
- The Emerging Sector Revisited - A Summary. The Johns Hopkins University Institute for Policy Studies, Center for Civil Society Studies, 1999, Revised Estimates.
- Bartal Annamária: A szociális földprogramok. Acta Civitalis 2. Civitalis Egyesület. Budapest, 2001. 219. old.
- Bagó József: Az állam és a nonprofit szervezetek együttműködése a munkanélküliség kezelésében In: A nonprofit szektor Magyarországon. Budapest. Nonprofit Kutatócsoport, 1992. 104-118 old.
- Bagó József: A nem kormányzati aktorok szerepe a munkaerő-piaci feszültségek enyhítésében. In: Munkaügyi Szemle 1993. 1.sz. 5-8 p.
- Ékes Ildikó - Gayer Gyuláné: A foglalkoztatási célú nonprofit szervezetekről. In: Munkaügyi Szemle 1997. 5.sz. 14-16 old.
- Frey Mária – Heidkamp Maria T. – Rátvai Miklós: A nonprofit szervezetek szerepe a helyi foglalkoztatásban : Nemzetközi és hazai modellek, ajánlások. Budapest. Hálózat a Demokráciáért, 1997. 349 old.
- Frey Mária: A nonprofit szektor foglalkoztatási szerepvállalásának lehetőségei és korlátai. In: Foglalkoztatást segítő munkaügyi kutatások. Szerk. Pongrácz László Budapest. OFA, 2001. 198-208 old.
- Frey Mária: Nonprofit szervezetek a munkaerőpiacon. Budapest. OFK, 2001. 250 old.
- Kulinyi Márton szerk., Összeállította: Dr. Bényei Andrásné. Foglalkoztatási célú nonprofit szervezetek modell értékű programjai. Nonprofit Humán Szolgáltatók Országos Szövetsége, 2003. 320 old.
- Pongrácz László szerk.: Foglalkoztatást elősegítő munkaügyi kutatások. OFA Kht, 2001. 268 old.
- Tóth Ferenc: A foglalkoztatást segítő nonprofit szervezetek működése, munkaerő-piaci tevékenysége : „Gondoskodás” Alapítvány példáján. In: Munkaügyi Szemle 1997. 2.sz. 23-28 old.
- Zám Mária – Luxné Dr. Vincze Judit: A munkanélkülieket segítő nonprofit szervezetek kapcsolatainak vizsgálata. Budapest. OFA, 2001. old.
- dr. Fóti János – dr. Lakatos Miklós: Foglalkoztatottság és munkanélküliség (információk a magyarországi censusok eredményeiből). KSH, 2004